

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYN TUTUMLARINA İLİŞKİN
ALGILARI İLE DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVCAN DEMİR

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA AYDIN BAŞAR

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYN TUTUMLARINA İLİŞKİN
ALGILARI İLE DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVCAN DEMİR

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA AYDIN BAŞAR

ÇANAKKALE - 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Sevcan DEMİR tarafından hazırlanan Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR yönetiminde hazırlanan ve 25/08/2022 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan” **Fen Lisesi Öğrencilerinin Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Algıları İle Duygu Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişki**” başlıklı çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR

(Danışman)

Prof. Dr. Ali AKSU

Doç. Dr. Adil ÇORUK

İmza

.....

.....

.....

Tez No : 10482420

Tez Savunma Tarihi : 25/08/2022

.....

Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Sevcan DEMİR

25/12/2022

TEŞEKKÜR

Desteğini her zaman hissettiğim, lisansüstü öğrenimim ve tez hazırlama sürecinde bana büyük katkısı olan, her daim yanımda olan değerli hocam, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR' a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Her zaman yanımda olan aileme ve dostlarıma, bu süreçte beni motive eden, desteğini hep yanımda hissettiğim, bana güç veren sevgili eşim Emre DEMİR' e ve biricik kızım Ada DEMİR' e teşekkür ederim.

Ölçme aracını yanıtlayan tüm öğrencilere ayrıca teşekkür ederim.

Sevcan DEMİR
Çanakkale, Ağustos 2022

ÖZET

FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYN TUTUMLARINA İLİŞKİN ALGILARI İLE DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Sevcan DEMİR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR

25/08/2022, 76

Bu araştırmanın amacı, Çanakkale ili içerisinde bulunan Fen Liselerindeki öğrencilerin ebeveyn tutumlarına ilişkin algıları ile duygu yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin irdelenmesidir. Araştırma 2021-2022 yılında Çanakkale İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 5 Resmî Fen Lisesinde 9. ve 12. sınıfta öğrenim gören 366 öğrenci katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Anket formları öğrencilere online platformlar üzerinden ulaştırılmış ve yanıtlamaları istenmiştir. Öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları ile duygu yönetimi becerileri arasındaki ilişki irdelendiği için araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmada demografik verilere göre öğrencilerin duygu yönetimi becerileri ve ebeveyn tutumları da belirlenmiştir. Araştırma verileri araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği (Çeçen, 2006) ve Anne Baba Tutum Ölçeği (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005) kullanılarak elde edilmiştir. Cronbach's Alpha katsayısı ile kullanılan ölçeklerin güvenilirliği değerlendirilmiştir. Ebeveynlerinin demokratik tutum sergilediğini ifade eden öğrencilerin; kendilerini sözel olarak ifade edebildiği, duygularını olduğu gibi gösterebildiği, sorunlarla başa çıkma becerilerinin daha iyi geliştiği ve öfkelerini daha rahat kontrol edebildikleri sonucuna varılmıştır. Demokratik tutum sergilemenin bu yönden pozitif etkileri tespit edilmiştir. Araştırmada duyguları yönetme becerileri ile anne baba tutum alt boyutları olan otoriter tutum ve koruyucu-istekçi tutum değişkenleri arasında anlamlı düzeyde ters yönlü ilişki belirlenmiştir. Otoriter tutum ve koruyucu tutum sergileyen ebeveynlerin, öğrencilerinin duygu yönetimi becerilerine olumsuz etkileri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygu, Duygu Yönetimi, Ebeveyn Tutumu

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCIENCE HIGH SCHOOL STUDENTS' PERCEPTIONS REGARDING PARENT ATTITUDES AND EMOTION MANAGEMENT SKILLS

Sevcan DEMİR

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate School of Education

Turkish and Social Sciences Master's Thesis

Advisor: Associate Professor Mustafa Aydın BAŞAR

25/08/2022, 76

The purpose of this research is to examine the relationship between the perceptions of parental attitudes of students in Science High Schools in Çanakkale and their emotion management skills. The research was carried out in 2021-2022 with 366 students attending 9th and 12th grades in 5 Official Science High Schools affiliated to Çanakkale Provincial Directorate of National Education. Questionnaire forms were sent to the students via online platforms and they were asked to answer them. Since the relationship between students' perceived parental attitudes and their emotion management skills was examined, the research was designed in relational screening model. In the study, students' emotion management skills and parental attitudes were determined according to demographic data. Research data were obtained by using the Personal Information Form, Emotion Management Skills Scale (Çeçen, 2006) and Parent Attitude Scale (Kuzgun & Eldeleklioğlu, 2005) created by the researcher. The reliability of the scales used with the Cronbach's Alpha coefficient was evaluated. The students who stated that their parents exhibited a democratic attitude; It has been concluded that they can express themselves verbally, show their emotions as they are, their coping skills are better developed and they can control their anger more easily. Positive effects of displaying a democratic attitude have been identified in this respect. In the study, a significant inverse relationship was determined between the ability to manage emotions and the sub-dimensions of parental attitude, authoritarian attitude and protective-demanding attitude. It has been determined that parents who exhibit authoritarian and protective attitudes have negative effects on their students' emotion management skills.

Keywords: Emotion, Emotion Management, Parental Attitude

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.4. Varsayımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Duygu Kavramı ve Özellikleri.....	7
2.2. Duyguların İşlevi	8
2.3. Duyguların Sınıflandırılması	9
2.3.1. Mutluluk	10
2.3.2. Sevgi.....	10
2.3.3. Haz.....	10
2.3.4. Öfke.....	11
2.3.5. Üzüntü.....	11
2.3.6. Korku.....	11

2.3.7. Kaygı.....	12
2.4. Duygu Yönetimi Kavramı.....	12
2.5. Duygu Yönetiminin Alt Dalları.....	13
2.5.1. Özdenetim.....	14
2.5.2. Özbilinç.....	14
2.5.3. İletişim.....	15
2.5.4. Sosyal Beceriler.....	16
2.5.5. Empati.....	17
2.6. Duygu Yönetimi Stratejileri.....	18
2.6.1. Yüzeysel Rol Yapma.....	19
2.6.2. Derinlemesine Rol Yapma.....	19
2.7. Ebeveyn Tutumları.....	20
2.8. Ebeveyn Tutumlarının Sınıflandırılması.....	21
2.8.1. Otoriter Tutum.....	21
2.8.2. Koruyucu - İstekçi Tutum.....	22
2.8.3. Demokratik Tutum.....	22
2.9. Ebeveyn Tutumları ve Duygu Yönetimi İlişkisi.....	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	26
3.2. Çalışma Grubu.....	26
3.3. Veri Toplama Araçları.....	26
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	27
3.3.2. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği.....	27
3.3.3. Anne Baba Tutum Ölçeği.....	28
3.4. Verilerin Toplanması.....	29
3.5. Verilerin Analizi.....	29

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

4.1. Demografik Bilgilerin Dağılımı İlgili Bulgular.....	30
4.2. Anne Baba Tutum Ölçeğine Ait Tanımlayıcı İstatistiksel Bulgular.....	33
4.3. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğine Ait Tanımlayıcı İstatistiksel Bulgular.....	35
4.4. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Cinsiyete Göre Değişimi ile İlgili Bulgular.....	36
4.5. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Kardeş Sayısına Göre Değişimi ile İlgili Bulgular.....	38
4.6. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Sınıfa Göre Değişimi ile İlgili Bulgular.....	40
4.7. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Eğitim Durumuna Göre Değişimi ile İlgili Bulgular.....	41
4.8. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Baba Eğitim Durumuna Göre Değişimi ile İlgili Bulgular.....	44
4.9. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Değişimi ile İlgili Bulgular.....	46
4.10. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Gelire Göre Değişimi ile İlgili Bulgular.....	48
4.11. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Beraber Yaşanılan Kişiye Göre Değişimi ile İlgili Bulgular	50
4.12. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Baba Hayatta Olma Durumuna Göre Değişimi ile İlgili Bulgular.....	51
4.13. Anne Baba Tutum Ölçeği ile Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği Arasındaki İlişkinin Değişimi ile İlgili Bulgular.....	53

BEŞİNCİ BÖLÜM SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	56
5.2. Tartışma.....	58
5.3. Öneriler.....	65

KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	I
EK 1. KURUM İZİNİ.....	I
EK 2. KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	III
EK3. DUYGULARI YÖNETME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ.....	V
EK 4. ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ.....	VII
EK 5. ETİK KURUL İZİNİ.....	IX
EK 6. ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ.....	X

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Ankete Katılan Öğrencilerin Sosyodemografik Yapılarına İlişkin Dağılımı	31
Tablo 2	Ankete Katılan Öğrencilerin Anne Babalarının Sosyodemografik Yapılarına İlişkin Dağılımı	32
Tablo 3	Ankete Katılan Öğrencilerin Aile Katılımlı Yemek Yeme ve Yakın İlişki Anlamı Dağılımı	33
Tablo 4	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler	34
Tablo 5	Duyguları Yönetme Berileri Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Tanımlayıcı İstatistikler	35
Tablo 6	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Cinsiyete Göre Değişimi Dağılımı	36
Tablo 7	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Cinsiyete Göre Değişimi Dağılımı	37
Tablo 8	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı	38
Tablo 9	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Kardeş Sayısına Göre Değişiminin Dağılımı	39
Tablo 10	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Sınıfa Göre Dağılımı	40
Tablo 11	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Sınıfa Göre Değişimi Dağılımı	41
Tablo 12	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Anne Eğitim Durumuna Dağılım	42
Tablo 13	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Eğitim Durumuna Göre Değişiminin Dağılımı	43
Tablo 14	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	44
Tablo 15	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Baba Eğitim Durumuna Göre Değişiminin Dağılımı	45

Tablo 16	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Dağılımı	46
Tablo 17	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Değişiminin Dağılımı	47
Tablo 18	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Gelire Göre Dağılımı	48
Tablo 19	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Gelire Göre Değişiminin Dağılımı	49
Tablo 20	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Beraber Yaşanılan Kişiye Göre Dağılımı	50
Tablo 21	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Beraber Yaşanılan Kişiye Göre Değişiminin Dağılımı	51
Tablo 22	Anne Baba Tutum Ölçeğinin Anne Baba Hayatta Olma Durumuna Göre Dağılımı	52
Tablo 23	Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Baba Hayatta Olma Durumuna Göre Değişiminin Dağılımı	52
Tablo 24	Anne Baba Tutum Ölçeği ile Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği Arasındaki İlişkinin Değişiminin Dağılımı	54

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın problemi, amaç ve alt amaçları, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları ele alınmıştır.

1.1. Problem

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre; ortaöğretim kurumları, ortaöğretim düzeyindeki öğrencileri ortak bir genel kültür oluşturarak daha ileri eğitim, kariyer, yaşam ve iş alanlarına hazırlamayı amaçlar. Bu amaç doğrultusunda ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin mesleklerini belirlemeleri, bu mesleğe uygun olarak yükseköğretim kurumunu tercih etmeleri beklenir. Bireyin yaptığı bu tercih geleceği için önemli bir yol ayrımıdır. Bu yol ayrımında öğrencilerin doğru mesleği tercih etmeleri ileriki hayatlarında o mesleği yaparken, çalışırken mutlu olmaları ile doğrudan ilişkilidir.

Maslow; “İnsanın yaşayabileceği en iyi kader, onun başına gelebilecek en büyük şans, çok sevdiği bir işi yaparken aynı zamanda o işten maddi kazanç sağlamasıdır” olarak çalışmayı ifade ederken; meslek seçiminin bireyin hayatında ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır (Turan, 2018).Yapılan araştırmalar meslek seçiminin bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde önemli bir dönüm noktası olduğunu ortaya koyarken, bireyin meslek tercihinin yaptığı eğitim öğretimin bu en önemli kademesinde öğrencilerin duygularının farkında olmaları ve duygularını yönetmeleri sağlanmalıdır.

Okul ortamında pozitif duyguların hâkim olması, fikirlerin doğru paylaşımı, dikkatli ve bilinçli dinlemek, iş birliği ile hareket etmek, saygı göstermek, bir düşünceyi zorla kabul ettirmeye çalışmamak, eğitim örgütünün tüm paydaşlarının bir bütünlük içinde birbirlerinin beklentilerini iyi tanımlayarak hareket etmeleri eğitim sisteminin temel ihtiyacıdır. Okul ortamındaki eğitim örgütünün en üst temsilcisi olan okul müdürlerinin yöneticiliği bir bütün olarak ele alması gerekir. Yöneticilerin istenilen yeterliliklere sahip olabilmesinin yanı sıra önce kendi sonra öğrencilerinin ve öğretmenlerinin duygularını yönetimi becerilerinin farkında olması gerekir. Bu farkındalık örgütün amaçlarına ulaşmasını olumlu yönde etkilerken örgütün atmosferini ve iklimini pozitif yönde etkilemektedir.

Geçmişten günümüze kadar insanoğlunun en genel amacı temel ihtiyaçları karşılamaktır. Bu temel ihtiyaç boyutu irdelendiğinde beslenme, barınma, güvenlik, gibi ifadeler akla ilk olarak gelse de duyguların kontrollü dahil edildiği bilinçli davranışlara da ihtiyaç duyulmaktadır. Duyguların önem kazandığı anlaşılmaya çalışıldığı bu dönemde yapılan bilimsel araştırmalar duyguların temel gereksinim olduğunu belirtmektedir. Farklı bakış açısına sahip çalışmalar ve düşünceler duygulara farklı tanımlar yüklemektedir. Duygular bireyin iç ve dış çevresinden gelen uyarıcılar karşısında öncelikle içsel, sonrasında bireyin beden ifadesini, duruşunu ve davranışını etkileyen yapılandırılmış his ve durumlar şeklinde tanımlanır (Çoruk, 2012). Duygular bireyin hangi durumlara karşı hangi sınırlar çerçevesinde nasıl hareket edeceğinden, öznel tercihlerinin nasıl olacağına kadar karar verme sürecinde belirleyici rol oynamaktadır (Kervancı, 2008). Duyguların davranışlara doğru yön vermesi bireyin sağlıklı iletişim becerisi ile hayatına doğru ve kaliteli devam etmesine ortam sağlamaktadır.

Gelişmekte olan tüm bireylerin aynı temel duygulara sahip olduğu bilinmektedir. Araştırmacılar duyguları farklı şekilde sınıflandırır. Genellikle olumlu ve olumsuz olarak sınıflandırılabilir. Coşku, neşe ve sevgi olumlu duygu; kaygı, öfke, suçluluk ve üzüntü ise olumsuz duyguları oluşturur (Santrock, 2015; akt. Kahraman ve Gökşeni, 2021). Duygular ortaktır; sadece ifade ediliş şekilleri cinsiyet, yaş, kültür gibi etkenlerle farklılık gösterebilir. Duygular, bireylerin hayata uyum sağlamasına yardımcı olur. Bu sebeple duyguları doğru tanımak, farkında olmak ve yönetmek yaşam kalitesi için önem arz etmektedir.

Duyguları yönetme, geçmişin zararlarını bastırmak yerine kabul edip, kişinin şimdiki yaşamasına izin veren aktif bir başa çıkma stratejisi olarak tanımlanabilir (Erdoğan, 2018). Duyguları yönetmek olumsuz duyguları kontrol altına almak olarak düşünülmemeli daha geniş perspektiften olumlu duyguların aşırısını da kontrol edebilmek olarak değerlendirilmelidir. Duygu yönetiminin bir diğer amacı, duyguların çevrenin değişen taleplerine uygun şekilde yanıt verebilmeleri için en uygun duygusal dinamik seviyesini elde etmektir (Aldao, 2013).

Her yaş seviyesinde etki alanında olduğumuz ya da etkilediğimiz çevre farklı olarak tanımlanabilir. Ama birey olarak etkilediğimiz ve etkilendiğimiz daimî çevre koşulsuz aile olarak düşünülebilir. Bu bağlamda bireyi oluşturan zihinsel, bilişsel ve davranışsal süreçler

ailede şekil almaya başlar. Ebeveynin tutumu; çocuğun büyümesini etkiler, kişiliğinin ve zihinsel yapısının temelini oluşturur. (Benakay, 2021). Anne baba tutumunun ergenler üzerinde büyük kalıcı etkilerinin olduğu görülmektedir. Kuzgun (1972) “ebeveyn davranışlarının ergenlerin kendini gerçekleştirme seviyesine etkisi” konulu çalışmasında, ergenin kendini gerçekleştirmesine teşvik eden eşitlikçi ebeveyn tutumunun en kabul edilebilir tutum olduğunu, buna karşın baskıcı tutumun ergeni kendini gerçekleştirmesinden alıkoyduğu bulgusuna ulaşmıştır (Akt. Dokuyan, 2016). Tunç ve Tezer (2006)’in yaptığı çalışma da benzer sonuçlar içerirken; ebeveynlerini otoriter olarak gören öğrencilerin, ebeveynlerini açıklayıcı ve izin verici olarak algılayan öğrencilere göre daha düşük benlik saygısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Bu çalışmanın tamamlandığı süreye kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde; ebeveyn tutumu ile duygu yönetimi ve sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişki ayrı ayrı irdelenmiştir ancak tüm değişkenleri birlikte inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Sonuç olarak, bu araştırmanın birincil amacı, tüm değişkenlerin ilişkisini bir bütün olarak saptamaya çalışmaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Çanakkale ili içerisinde bulunan fen liselerindeki öğrencilerin ebeveyn tutumlarına ilişkin algıları ile duygu yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin irdelenmesi amaçlanmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır:

1. Çanakkale ili Fen Liselerindeki öğrencilerin ebeveynlerinin tutumlarına ilişkin görüşleri nasıldır?

2. Çanakkale ili Fen Lisesindeki öğrencilerin ebeveyn tutumlarına ilişkin görüşleri;

- a) Cinsiyetlerine,
- b) Kardeş sayısına,
- c) Öğrenim gördüğü sınıfa,
- d) Ebeveynlerin eğitimine,

- e) Ebeveynlerin birliktelik durumuna,
- f) Ebeveynlerin gelir düzeyine,
- g) Beraber yaşanan kişiye,
- h) Ebeveynlerin hayatta olma durumuna göre farklı mıdır?

3. Fen Lisesindeki öğrencilerin duygu yönetimi beceri düzeyleri nasıldır?

4. Fen Lisesindeki öğrencilerin duygu yönetimi beceri düzeyleri;

- a) Cinsiyetlerine,
- b) Kardeş sayısına,
- c) Öğrenim gördüğü sınıfa,
- d) Ebeveynlerin eğitimine,
- e) Ebeveynlerin birliktelik durumuna,
- f) Ebeveynlerin gelir düzeyine,
- g) Beraber yaşanan kişiye,
- h) Ebeveynlerin hayatta olma durumuna göre farklı mıdır?

5. Öğrencilerin ebeveyn tutumlarına yönelik algıları ile duygu yönetim becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireyin eğitim gördüğü okul türü ve ortamı hızla gelişen günümüz dünyasında oldukça önemlidir. Eğitim görülen okul türü bireyin üniversiteye geçiş sürecini etkilemektedir ve bu süreç çoğu birey için zorlu bir dönemdir. Farklı düzeylerde ve farklı okul türlerinde eğitim gören öğrencilerin bu süreci yönetim şekilleri de farklılık göstermektedir. Bu zorlu yolculuklarında öğrencilerin duygularını yönetme becerilerine ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek, eğer eksik varsa doğru yönlendirme ve eğitimlerle bu durumu lehlerine çevirmek için bu araştırmanın sınavla öğrenci alan fen liselerinde önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Eğitimde başarılı olmak ve bu başarının devamlılığını sağlamak öğrenciler için öz disiplin, özveri ve duygularını düzenleme kapasitesinin sürekli gelişimini gerektirir.

Duyguların önem kazandığı, öğrenciyi merkeze alan, klasik yönetim anlayışından uzaklaşmaya çalışan eğitim sistemimizde eğitim örgütünü oluşturan tüm bireylerin duygularını tanımlamaları, yönetmeleri ve bunları örgütün amaçları doğrultusunda kullanmaları beklenmektedir. Örgüt yaşamında duyguları görmezden gelmek örgütün amaçları dışında tutmak olanaksızdır. Duygu yönetimi becerilerinin örgüt yaşamında tüm paydaşlar açısından etkilediği göz ardı edilmemelidir. Bu durumun farkında olmak okul müdürlerine ve yöneticilere ayrı sorumluluklar yüklemektedir. Bu doğrultuda araştırmadan elde edilen bulguların; okul yöneticilerine, yetkililere ve politika belirleyicilerine öğrencilerin algılanan ebeveyn tutumları ve duygu yönetimi becerileri düzeyleri konusunda rol göstermesi beklenmektedir. Ayrıca algılanan ebeveyn tutumları ve duygu yönetimi becerileri düzeyleri arasındaki ilişkinin doğru belirleyebilmesi, aralarındaki ilişkinin yönüne bağlı olarak bu durumu yönetim sürecinde etkili olarak değerlendirip örgütsel anlamda olumlu katkılar sunacağı düşünülmektedir.

Fen lisesi öğrencilerinin tercih edilmesindeki diğer bir etken ise öğrencilerin bir kısmının, ailelerinden farklı şehirlerde yaşamakta olmalarıdır. Bu durum onlara farklı alanlarda yeni sorumluluklar yüklemektedir. Öğrencilerin yeni hayat düzenini ve buldukları yeni ortamı kabul süreçlerini en etkili şekilde yönetebilmeleri, uyum ve sorumluluktan kaynaklanan olumlu ve olumsuz duyguların keşfine yönelik farkındalık temelli rehberlik çalışmalarına araştırmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın ülkemizde liselere geçiş sınavında (LGS) başarı puanı yüksek olan fen lisesi öğrencilerine odaklanarak onların başarı düzeylerinin devamlılığını sağlamada destek oluşturacak bir veri alanı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, algılanan ebeveyn tutumları ile duygu yönetimi arasındaki ilişkinin farklı değişkenlere bağlı olarak fen lisesi öğrencilerinin sosyal yaşamlarını nasıl etkilediğinin belirlenmesi ülkemizde öncü bir çalışma örneği oluşturacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, öğrencilerin ebeveyn tutumlarına ilişkin algıları ile duygu yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin irdelenmesi amacıyla 2021-2022 yılında Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 5 Resmi Fen lisesinde 9. ve 12. Sınıfta öğrenim gören 366 öğrenci ile sınırlıdır.

2. Araştırmada kullanılan ölçme araçları “Anne Baba Tutum Ölçeği”, “Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmanın varsayımları aşağıda belirtilmiştir:

1. Örneklemin evreni temsil ettiği,
2. Öğrencilerin ölçekleri ve formu doğru bir şekilde cevapladıkları,
3. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği' nin (DYBÖ) öğrencilerin duygu yönetimi becerilerini ölçtüğü,
4. Anne Baba Tutum Ölçeği' nin (ABTÖ) öğrencilerin anne baba tutumlarını ölçtüğü varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde duygu, duygu yönetimi ve ebeveyn tutumlarına ilişkin kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Duygu Kavramı ve Özellikleri

Duygular, yaşanan olayların sonucu olarak hayata bakış açısının bir sembolüdür. Duygular karşılaştığımız her türlü olguya yönelik bir cevap ve bu cevapların bir nedenidir (Çoruk, 2012). Yaşanılan olaylar sonucunda psikolojik ve fizyolojik etki durumuna göre davranışlara yansıtma biçimidir. Duygular yaşamsal değer taşıyan davranışlar bütünüdür (Barutçugil, 2002). Hangi duygu yaşıyorsa anlık veya uzun süreli o evrene geçilir. Duygular istedikleri zaman ortaya çıkarlar, engellenemezler ancak duygular bireyin kontrolü altında istenilen şekilde ifade edilebilir (Borgna, 2013). Bireyler mutluluk veren olaylar karşısında etrafa neşe saçarken, öfke verici olaylar karşısında ise hayatı kendilerine ve çevrelerine zindan edebilirler. Ayrıca aynı duyguya sahip bireyler farklı davranış eğilimi gösterebilirken, farklı duygulara sahip bireyler aynı davranış eğilimini gösterebilirler. Bu, herhangi bir duygunun bireyi harekete geçmeye teşvik ettiğini ve çoğunlukla bireyin eylem kalıplarını kontrol ettiğini gösterir (Ekman, 1994'den akt. Çeçen, 2013). Bu kadar hayata yön veren, öneme sahip olan duyguları tanımlamak, ifade etmek, düzenlemek ve kontrol etmek bu duyguları yaşamaktan daha zor bir süreçtir.

Duygu kavramını tanımlamak ile ilgili oldukça fazla çalışma olmasına rağmen, herkesin kabul ettiği ortak bir tanım yapılamamıştır. En genel tanımı ile duygu, bir organizmayı hareket ettiren; temel yaşam gereksinimlerini karşılamak için hayatta kalma mekanizması olarak kullanılan; otomatik davranışsal tepkileri tetikleyen ve zaman içerisinde zihinsel evrim ile elde edilmiş olan sinirsel etkilerdir. Duygular, insanların eylemlerini etkileyen, davranışların temeli olarak hizmet eden ve insanların kendilerini ve başkalarını tanımlarını ve anlamalarını sağlayan içsel değerlerdir (Öztekin, 2006). Duygular çeşitli açılardan incelendiğinde, entelektüel yönler sergilemeleri açısından bilişsel, bedenle ilgili bileşenler açısından biyolojik ve eylem halindeki duygular açısından davranışsal olarak sınıflandırılırlar (Langelier, 2006). Türk Dil Kurumu (TDK) duygu kavramını “bireylerin

insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim, duyularla algılama, his” olarak açıklamıştır (TDK, 2019). Goleman, duyguyu “Bir his ve bu hisse özgü belirli düşünceler psikolojik ve biyolojik haller ve bir dizi hareket eğilimi” olarak tanımlamıştır (Goleman, 2019: 373).

Duygular gerçekte aynı olsa da, yaş, kültür, cinsiyet, statü, meslek, gibi çevresel etkenlere bağlı olarak duyguyu ifade etme yönteminin farklılaşması duygunun iletişimini de değiştirmektedir (Barutçugil, 2002). Örneğin bazı toplumlarda kadına ve erkeğe farklı duygular yüklenmektedir. Erkeğin ağlamaması gerektiği ifade edilirken, kadınında olaylara karşı fazla cesaret göstermemesi beklenir. Ancak duygular evrenseldir, herkesin duygularını özgürce ifade edebilmesi gerekir.

2.2. Duyguların İşlevleri

Duyguların işlevini doğru tanımlamak, duyguların birey yaşamındaki önemini fark edilmesinde büyük önem taşımaktadır. Duygular, işlevleri ile örtüştürüldüğünde kişinin kendi ile iletişimi pozitif yönde etkilenirken, kendi ile olan çelişkilerinde uzlaşma sağlar.

Duygular en önemli motivasyon kaynaklarından biridir. Zaman zaman duygular bireyleri birtakım davranışlara iter. Bu davranışların belirli hedefleri vardır ve dolayısıyla bu hedeflere yönelik eylemler değer taşır. Bu sebepten duygular içinde bulunulan haldeki davranışlara bir değer yükler ve ilgi düzeyi belirleyip bir sonraki davranış için motivasyon kaynağı olurlar. Duygular çevreye uyum, zorluklarla mücadele gibi fonksiyonları yerine getirerek bireyin hayatta kalmasını kolaylaştırır. Duygular diğer bireylerin, nesnelerin ve içinde bulunulan hallerin bireyin yaşamını sürdürmesi açısından ne kadar risk teşkil ettiklerini ölçmeye yarar ve bundan dolayı bireyin hayatta kalmasına yardımcı olur. Duygular, hayatta kalmak için önemli olan çevresel olaylara yanıt vermede uyarlanabilir bir rol oynar (Çoruk, 2012).

2.3. Duyguların Sınıflandırılması

Her bireyin tecrübelerinin farklı ve karmaşık olması ile bu tecrübelerin farklı faktörleri barındırması sebebiyle objektif bir duygu sınıflandırması yapmak kolay değildir. Bu sebepten duyguların sınıflandırılması daha çok göreceli bir kavramdır. Yine de konu üzerinde çalışma yapmış ve duyguları sınıflandırma gayretine girmiş bilim insanları yok değildir.

Bu bilim insanlarından biri olan Paul Ekman (1972) çeşitli kültürler üzerinde yaptığı araştırmalar sonucunda 6 temel duyguyu tespit etmiş ve şu şekilde sıralamaktadır: Öfke, nefret, korku, mutluluk, acı ve şaşkınlık. Bundan başka Robert Plutchik 1980 yıllarında farklı bir duygu kavramı yaratmıştır. Duygu Çemberi adını verdiği bu kurama göre farklı duygular birleşerek yeni bir duygu oluşturmaktadır. Bunun için Plutchik 8 ana duyguyu (kabul etme, öfke, beklenti, iğrenme, eğlence, korku, mutsuzluk, şaşkınlık) tespit etmiş ve bunları renkler ile temsil etmiştir. Bu 8 ana duygunun farklı biçimlerde birleşmeleri ile de yeni duygular oluşturulduğunu teorize etmiştir. Bugüne dek yapılmış en kapsamlı sınıflandırma ise Psikolog W. Gerrod Parrott'un 2001'de yayımlanan çalışmasındaki sınıflandırmadır. Parrott 100'den fazla duyguyu saptayarak bunları 3 sütunlu listeler halinde şematize etmektedir.

Bu araştırmada temel alınan duygular ise; son yıllarda yapılan çalışmalarda görüş birliğine varılan olumlu ve olumsuz olarak sınıflandırılan temel duygulardır. Olumsuz duygular, isteksizlik, verimsizlik, dikkat eksikliği, odaklanamama ve algısal anormallikler gibi sorunlara yol açarak entelektüel zekayı engelleyerek bireyin performansını bozmaktadır. Olumlu duygular, insanların hedefe yönelik eylemlerini teşvik etmekte ve güçlendirmektedir (Arkonanç, 2003'ten akt. Yaylacı, 2008). Duygular kaygı, üzüntü, öfke, utanma, haz, sevgi, mutluluk olarak kısıtlanmıştır. Bu kısıtlanma belirlenirken yaşanan duyguların sıklığı da önemli bir unsur olarak kendini göstermiştir (Kervancı, 2008).

2.3.1. Mutluluk

Mutluluk kavramı, antik çağdan günümüze kadar edebiyat, psikoloji, felsefe ve din gibi pek çok alanda tanımlanmaya çalışılmıştır. Her dönem ve her alan mutluluk kavramına farklı anlamlar yüklemeye çalışsa da ortak ürün olarak mutluluk bireylerin temel duygularından biri olarak kabul edilmektedir. TDK mutluluğu “Bütün özlemlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu, saadet” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2019). Mutluluk önemli bir yaşam ideali olarak görülmekte, pek çok insan tarafından iyi bir yaşam ölçütü olarak görülmektedir (Türkdoğan, 2010). Mutluluk insanların elde etmek için en çok çaba harcadıkları duygudur. Bireyin mutluluk düzeyi, yalnızca kendisinin belirleyebileceği kişisel bir mesele olarak ifade edilmektedir (Türkdoğan, 2010).

2.3.2. Sevgi

Sevgi, “insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Sevgi; bir kişiye, bir nesneye, bir kavrama veya bir düşünceye karşı bağlılık, duyulan ilgi, sevecenlik, yakınlık duygusu olarak tanımlanabilir. Sevginin temel bileşenleri, dikkate alma, sorumluluk, saygı ve bilgidir. Antik Yunan filozofu Empedocles’in “birleştirici ilke” olarak ifade ettiği sevginin temel kaynağı birtakım öznel soyutluklarda değil somut bir nesnellik içinde aranmalıdır. Psikopatolojik olağandışı koşullar dışında, sevginin doğrulumu, iyi olana, güzel olana doğrudur. Sevginin gelişimi ve evrimi kültür, medeniyet, dahası sanatsal uğraşlardan büyük ölçüde etkilenmiştir. Bireyleri birleştiren ve uygar varoluşun temel taşı olarak oluşturan en önemli bağ sevgidir (Merkit, 2016).

2.3.3. Haz

Psikanalitik yaklaşımın kurucusu olan Freud kuramını şekillendirirken insanlar için 2 temel olgudan bahsetmiştir: içgüdü ve dürtü. Haz, bunları ortak paydada birleştirmeyi başaran duygudur. Haz esasen hoşnutluk hissini veren duygudur. Haz yaşamı sürdüren bir eylemi gerçekleştirmenin karşılığında alınan bir ödül olarak tanımlanabilir (Kervancı, 2008).

2.3.4. Öfke

Öfke genel olarak gerginlik, hüsrana ve diğer bireylere düşmanlık gibi hisler ile bağdaştırılan bir duygudur. Kaşların çatılması, dik bakışlar gibi yüz ifadeleri, aşırı terleme veya kızarma gibi vücut hareketleri ve bağırarak konuşma belli başlı belirtileridir. Olumsuz bir duygu olarak görülmesine rağmen bazen yararlı olabilir. Bir ilişkide gereksinimlerin neler olduğunu şiddetli bir biçimde belirtmek için kullanılabilir. Öfke tehlikeli ve uygunsuz biçimde ifade edildiğinde sorun teşkil eder. Kontrolsüz öfke kolaylıkla saldırganlığa dönüşebilir. Bu yüzden bireyin öfke duygusunu daima kontrol altında tutması gerekir. Bireyin öfke duygusu yaşaması doğaldır ancak buradaki kilit nokta öfkeyi tamamen ortadan kaldırmaktan ziyade, öfkeyi düzenli ve kabul edilebilir bir şekilde ifade etmektir (Zorlu, 2017).

2.3.5. Üzüntü

Üzüntü genel olarak hayal kırıklığı, umutsuzluk, keder ve acı gibi hisler ile bağdaştırılan geçici bir duygudur. İstenilmeyen durumlar doğan acı, ruh tedirginliği, keder olarak tanımlanabilir (TDK, 2019). Kimi bireylerin uzun süreli ve yoğun olarak hissettiği bu duygu zaman zaman depresyona dönüşebilir. Üzüntünün şiddetini sebep olan kaynak belirler ve bireylerin üzüntü ile nasıl baş ettikleri değişiklik göstermektedir. Adler üzüntüyü, “bir kimsenin bir şeyden yoksun bırakılması ya da bir kayba uğraması ve yoksun bırakıldığı ya da kaybettiği şeyden ötürü kolay kolay teselli bulamaması durumunda kendini açığa vuran bir duygudur” şeklinde tanımlar (Adler, 1985, s.300 Akt. Öveç, 2012). En belirgin kaynaklardan biri bireyin aralarında bir sevgi bağı olan başka bir bireyi kaybetmesidir. Üzüntü bireyin insanlardan uzaklaşması, olumsuz düşünceler üzerinde yoğunlaşmak gibi istenmeyen ve üzüntü hissinin uzamasına neden olan bazı sonuçlara sebep olabilir.

2.3.6. Kaygı

Psikolojide anksiyete olarak da bilinen kaygı, vücudu bir göreve hazırlanmak için uyarıcı duygudur. Bir kişi kaygı yaşadığında, nefes alması ve kalp atış hızı hızlanır ve kaslara daha fazla oksijen gönderilir. Sonuç olarak, vücut potansiyel olarak zararlı koşullara hazırlanır. Potansiyel olarak zararlı durumların farkında olmak hayati olduğunda, birey bu

eğilime göre hareket eder. Gerçekte, endişelenmek, günlük yaşamdaki zorluklarla başa çıkmak ve kritik durumlarda hızlı kararlar vermek için çok önemlidir.

2.3.7. Korku

Korku, bireyin hayatta kalma dürtüsünü tetikleyen en önemli ve güçlü duygudur. Birey bir tehlike ile karşılaşır korku duygusunu hissedince “savaş veya kaç” denilen bir süreç değerlendirmesi yaşar. Korku fiziksel, duygusal ya da psikolojik olarak gerçek ya da hayali bir tehdit karşısında ortaya çıkmaktadır. Korku, “bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında uyanan duygu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019).

2.4. Duygu Yönetimi Kavramı

Kişinin ihtiyaçları doğrultusunda karşılanmayan beklentileri ve hakları olduğunu hatırlatan duygular; kişinin harekete geçmesinde itici bir etmendir. 21. yüzyıldaki hızlı değişimler, bilgi, rekabet, ticaret, sosyal ve örgütsel değişimler, çalışanların nitelikleri ve beklentilerin ötesinde hızlanan sosyokültürel etkileşimler, gelecek korkusu, belirsizlik, kişisel mücadeleler, güvensizlik, duygusal tatminsizlik, sosyal yalnızlık, yabancılaşma, vb. pek çok duygusal ve sosyal sorunun temelini oluşturur (Yeşil, 2018).

Toplumsal yaşamda giderek yaygınlaşan örgütler, hızlı değişime ayak uydurmakta; ancak örgütün temel amacının sürekli değişim olması, örgütlerde çalışan bireyleri işten çıkarılma korkusuna sevk etmekte ve önceden hazırlanmış (geçici) ilişkilerin artan yaygınlığı da bireysel duygusal memnuniyetsizliğe yol açmaktadır. Duygusal aidiyet eksikliği, duygusal tatminsizlik ve duygu dilinin zayıf anlaşılması, günümüzdeki kişiler için büyük problemlerdir (Töremen ve Çankaya, 2008).

Bireylerin değişen koşullara ve organizasyonel yapılara hızlı uyum sağlayabilmeleri, buldukları ortamdan memnun olabilmeleri, duygusal olarak aidiyet duyabilmeleri ve duygusal tatmin kazanabilmeleri için; duyguları, duyguların davranışı nasıl etkilediğini ve duyguların nasıl ifade edildiğini tanımlayabilmelidirler. Bu da onlara öğretebilecekleri konularda daha donanımlı olmalarını gerektirir. Duyguları yönetmenin değeri bu süreç

boyunca istikrarlı bir şekilde her geçen gün artmış olup; hoşgörü, iyimserlik, aidiyet, memnuniyet gibi pozitif duygusal sermaye, bireylerin sosyal sermayesi için çok önemlidir.

Duygusal düşüncenin insan davranışlarına hâkim olmasını engelleme, düşünce ve duyguları iyi tanımlayıp doğru yere ve zamana yönlendirme süreci, duyguların kişiyi değil, kişilerin duyguları etkili bir şekilde yönetme sürecidir. Bu durum ise güven yönetimi sürecine dayalıdır (Töremen ve Çankaya, 2008). Karar vermede gerçek değerleri, hayalleri, duyguları ve beklentileri ayırt edebilme ve insanları incitmeden duyguları istenilen düzeyde yansıtabilmenin yollarına rehberlik edebilme, insanların tepkilerini, yaklaşımlarını ve olumsuz davranışlarını belirleyen pozitifliği tespit etme olgunluğu ve onları ayırt etme süreci, duygu yönetiminin kabul edilen tanımıdır.

Sosyal hayattaki birçok davranışın temelinde duygusal faktörler yatmaktadır. Bu bağlamda, geçmiş olayların veya geleceğe dair hayallerin duygusal etkisi insan davranışına dayalı olarak belirleyici ve etkileyici olduğundan, burada da etkin duygu yönetimi bilinçli olarak şimdide yaşamak ve tetikleyicileri tanıyabilmek olarak kabul edilir. Dolayısıyla var olmayan faktörler şimdiki anda bireyi şimdiki andan uzak tutar. Duyguları yönetme süreci, bireyin duygularının farkına varması, onları tanıması ve yönlendirmesi, bunlara uyum sağlama becerisine sahip olması ve bunları etkin bir şekilde kullanması sürecindeki duygusal olgunluğu olarak kabul edilmektedir. Goleman (2007) duygu yönetimini, bireylerin ve yöneticilerin fikir, düşünce ve karar verme sürecinde duygu ve duygularını bastırma veya tamamen etkileme süreci olarak değil, bireylerin duygularla yüzleştiği ve etkili sonuçlar elde ettiği bir süreç olduğunu savunur (Altan, 2020).

2.5. Duygu Yönetiminin Alt Dalları

Duyguları uygun şekilde kontrol etmek için belirli özelliklere sahip olunması, bu özelliklerin geliştirilmesi ve verimli bir şekilde kullanılması gerekir. Öz denetim, öz bilinç, iletişim, sosyal beceriler ve empati duygu yönetiminin alt alanlarıdır.

2.5.1. Öz denetim

Kişinin duygusal tepkilerini uygun bir şekilde yönetebilmesi, duygusal birikimlerini kontrol edebilmesi, duygularını yönlendirebilmesi için kullanılmaktadır (Töremen ve Çankaya, 2008). Bunun yanı sıra yıkıcı duyguları ve motivasyonları kontrol etmek anlamına gelir. Yıkıcı duyguları ve motivasyonları kontrol edebilen liderler, kendi içgüdülerini ve sıkıntılı duygularını yönetme yeteneğine sahiptir. Bu beceriye sahip kişiler, yoğun baskının en zor anlarında bile sakin, agresif ve sakin davranabilirler. Aynı şekilde, bu beceriye sahip kişiler baskı altında dahi dikkatlerini sürdürürler (İşeri, 2019).

Otokontrol sahibi kişiler çok zor olaylarla karşılaştıklarında panik yapmazlar. Bunun yerine, çok sakin davranmakla beraber duruma hâkim olmaya çalışırlar. Özdenetim becerileri, bireylere iş, eğitim ve sağlık dahil olmak üzere yaşamında önemli fırsatlar sağlar. Öz kontrolü yüksek kişiler sosyal ilişkilerinde daha güçlüdür. Aynı zamanda fiziken ve ruhen daha sağlıklı olmakla beraber, iş ve eğitim hayatında daha başarılı kişiler olarak devam edebilirler (Ulaş ve ark., 2015). İş hayatında kendine hakim olan insanlar her zaman diğerlerine göre avantajlıdır. Çünkü kendini kontrol edebilen insanlar ne olursa olsun durumu kontrol edebilirler. Öz kontrol (özdenetim), yıkıcı duyguların kontrolü, öz-farkındalıkla yakından ilişkilidir. Öz kontrol, bireyin kendi bedeninde söz sahibi olması anlamına gelir. Bu da ancak öz farkındalığın varlığında mümkündür (Kervancı, 2008).

2.5.2. Öz bilinç

Duyguların genel olarak farkında olabilmek, kendini bilmek, ters yönlü-pozitif yönlerin iyi bir şekilde bilinmesi için kullanılır (Töremen ve Çankaya, 2008). Öz-farkındalık (özbilinç), başka bir deyişle, duyguları ortaya çıktıkça tanıma yeteneği olarak tanımlanır. Duyguları herhangi bir zamanda algılama yeteneği, zihinsel sezgi ve kendini anlama için esastır. Kendi duygularını anlayan insanların daha iyi yaşayabileceği varsayılabilir. Çünkü bu insanlar ne istediklerini bilmekte ve kararlarını buna göre vermektedirler. Bu şekilde bireyler yaşamlarındaki hata yüzdesini azaltma yetisine sahip olurlar (Kervancı, 2008).

Kendini tanıyan insanlar genellikle sakindir ve kendilerini ölçmek için zaman ayırırlar. Bu şekilde kendi dürtülerine cevap vermezler, olaylar hakkında daha iyi düşünürler (Yan, 2008). Herhangi bir durumla ilgili karar verirken, öz-farkındalık becerisine sahip kişiler, sakin ve sağlıklı düşünerek daha doğru kararlar verebilirler. Kişisel farkındalık, iletişim yoluyla başkalarıyla paylaşılmaktadır (İşeri, 2019).

2.5.3. İletişim

İnsanlar, doğası gereği yalnız yaşayamaz. Bunun yanı sıra insanlar hayatta kalabilmek için yaşam kalitelerini yükseltmek zorundadırlar. Geçmişten bu yana, bireyler yaşam kalitelerini iyileştirmek için sürekli olarak başkalarına ihtiyaç duymuşlardır. Başkalarıyla iyi geçinmenin en önemli koşulu iletişimdir. Bu nedenle hayatta kalmak ve yaşamak için iletişim, beslenme gibi olağan bir durumdur (Kervancı, 2008).

İletişim olmadan bir yaşamın varlığından bahsetmek olasılıksızdır. İletişim, kişisel ve iş hayatının en önemli unsurudur. İletişim; duyguların, fikirlerin veya bilgilerin herhangi bir yolla başkalarına iletilmesidir. İletişimin esas görevi, insanlar arasında duygu ve düşünce alışverişinde bulunmaktır. İnsandan insana iletişimin ana unsuru anlatmaktır. İletişimi başlatan kişi kendini, duygularını, başkalarıyla olan ilişkilerini, başkalarına tepkilerini açıklamak ve başkalarına iletmek ister (İşeri, 2019). İletişim, diğer bireyleri dinlemeyi ve onlara güvenilir mesajlar sunmayı gerektirir. Bu beceriye sahip kişiler; iyi ilişkiler içinde olan, zor problemleri açık bir şekilde çözmeye çalışan, duygusal ipuçlarını kaydeden ve açık iletişimi destekleyerek hem kötü hem de iyi haberleri kabul eden kişiler olarak da belirtilebilirler (Yan, 2008).

Örgütler, amaçlarına ulaşmak için etkili iletişime ihtiyaç duyarlar. Zamanının çoğunu iş ortamında geçiren bireylerde kişilerarası sorunlar ve iletişim becerilerindeki eksikliklerin bu sorunlara bağlı birçok psikolojik rahatsızlığın kaynağı olduğu söylenebilir (Kervancı, 2008). Duygu yönetimi, öz kontrol, öz farkındalık ve iletişim yardımıyla önemli bir adım atmaktadır. Bu adımlar sosyal becerilerle şekillenir (İşeri, 2019).

2.5.4. Sosyal Beceriler

Kişinin kendi yeteneklerini sergilemesi ile beraber, diğer insanların da yeteneklerini önemsemeyi kapsar. Bunun yanı sıra, öteki kişilerin yeteneklerinin geliştirilmesi için çabalamak gibi özellikleri barındırır (Töremen ve Çankaya, 2008).

Sosyal beceriler, yeteneklerini sergileme, başkalarını önemseme ve bu yetenekleri geliştirmeye çabalamaya, etkili iletişim ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik etkinliklere katılma gibi özellikleri içerisinde barındırır (Kervancı, 2008). Sosyal beceriler; iletişim, iş birliği, etkileme, çatışma yönetimi, takım becerileri ve liderliği kapsar. Etkileme kapsamında; kalpleri ve zihinleri kazanmak, konuşmalarını dinleyicileri çekecek şekilde uyarlamak, dolaylı olarak fikir birliğini etkilemek gibi karmaşık sistemler geliştirmek ve insanları ikna etmek için stratejiler kullanmaktır (İşeri, 2019).

Düşük sosyal becerilere sahip kişiler, daha bağımsız çalışabilmekte ve sosyal ortamlardan kaçınmakta ve bu gibi durumlara uyum sağlayamamaktadır. Sosyal becerileri yüksek kişiler ise, iletişim ve ekip çalışması ile yeteneklidir. Diğer insanlarla birlikteyken olumlu ilişkiler kurma konusunda daha yeteneklidirler (Yan, 2008). Grup halinde çalışmaktan hoşlanan kişilerin daha yüksek sosyal becerilere sahip olma olasılığı daha yüksektir. Zor olsa da günümüz örgütlerinde hem kişisel hem de örgütsel hedeflere ulaşabilmek için çalışanların sosyal becerilere sahip olmaları, bu becerileri kullanmaları ve davranışa dönüştürmeleri gerekmektedir. Bu yetkinlikleri ilişki yönetiminde (ekip becerileri, etki, çatışma yönetimi vb.) kullanmayı öğrenmek, iş hayatındaki başarıları için önemli kabul edilmektedir (Avcı, 2014).

Sosyal açıdan yetkin insanlar her alanda liderdir. Bu insanlar çevrelerine daha uyumludur ve bu nedenle tercih edilirler. Öz kontrol, öz farkındalık, iletişim, sosyal beceriler ve empatinin duygusal alt alanları uyumlu bir şekilde birleşerek duygu yönetimini etkin bir şekilde oluşturur (İşeri, 2019).

2.5.5. Empati

Birey kendi duygularının yanı sıra başkalarının duygularıyla da ilgilenir, iletişim sürecinde diğer insanların duygularını da kabul eder ve dikkate alır. Ayrıca duygu yönetimi hem duygusal olgunluk hem de bu yetenekleri kazanma arzusu açısından bu özelliklere sahip olmakla birlikte gelişir (Töremen ve Çankaya, 2008). Dökmen (2005)'e göre empati, bir olaya başkalarının bakış açısından bakabilme ve bunu insanlara hissettirebilme yeteneğidir (akt. İşeri, 2019). Ayrıca dürtü kontrolü ve kişisel sorumluluk almakla ilgilidir.

Yan (2008)'e göre empati, duygu ve deneyimlerin ardındaki ortak dil, kelimelerin altındaki duruşlar ve beden dili aracılığıyla insanları kalpten kalbe aktaran bir beceridir (Yan, 2008). Dolayısıyla empati de kişide asıl olarak bir beceridir. Bir kişinin diğeriyle empati kurması için gerekli olan belirli beceriler vardır. Bu beceriler, kişinin kendisini empati kurabilecek ve olaylara başkasının bakış açısından bakabilecek birinin yerine koymayı kapsar.

Empati kurmak, diğer kişinin ne hissettiğini ve düşündüğünü doğru bir şekilde anlamakla başlar. Sadece diğer kişinin nasıl hissettiğini veya düşündüğünü bilmek yeterli değildir. Son olarak, empatide geliştirilen empatik anlayış başkalarına iletilmelidir. İnsanlar birbirlerinin duygu ve düşüncelerini tam olarak anlasa bile, anlayışlarını ifade etmediği sürece aktarım sürecini tamamlamış sayılmaz (İşeri, 2019).

İnsanlar, empati sayesinde aynı duyguları yaşamamış olsa da kişiler birbirlerinin duygularını bu sayede anlayabilir. İlişkisel düzeyde ihtiyaç duyulan şey, kabul etmek değil, anlamaktır. İnsanlar, bu gerçeği kabul edebilirse, empatik iletişimin yolu da bu sayede açılacaktır. Duygusal kabul, sağlıklı iletişimin temelini oluşturur. Çünkü empati, kişinin kendi gerçekliğini görmezden gelerek başkalarını anlamak ve sorunları çözmek için kendi dünyası ile bağlantıya izin vermemekle ilgilidir (Sayar, <https://kemalsayar.com/insana-dair/sosyal-empati-baskalarini-anlama-sanati>).

2.6. Duygu Yönetimi Stratejileri

İnsanların baş etme becerilerini geliştirmek için ustalaşabilecekleri birçok duygu yönetimi stratejisi vardır. Hangi stratejilerin en yararlı olduğunu ve hangilerinden kaçınılması gerektiğini düşünmek önemlidir (Kllyn, 2021). Duyguları yönetmek, sadece onları düzenlemenin aksine, duygusal hazırlık ve daha fazla çaba gerektirir. Birey bu duruma hazırlıklı değilse, kısa veya çok uzun süren duygusal bir tepkiyle sonuçlanabilir. Duygu işi, kişinin kendi içindeki herhangi bir duyguyu bastırmakla kalmayıp, aynı zamanda bir duyguyu uyandıran veya şekillendiren daha geniş bir anlama sahiptir (Demir, 2013). Hochschild (1973), iki tür duygudan bahseder. Bunlar ise çağrışım yapma ve gizlemektir (akt. İşeri, 2019). Çağrışım yapma duygusu, bilişsel çabayı içerir. İlişkilendirme, kişinin başlangıçta sahip olmadığı, ancak hissetmek istediği veya hissedilmeyi ve gösterilmeyi istediği bir duyguyu kendinde yaratma çabasıdır. Gizleme ise kötü duyguları ortadan kaldırmaya yönelik bilişsel çaba, diğer bir deyişle duyguların bilişsel olarak bastırılmasıdır. Hochschild'in makalesinde ve kitabında yer alan sunumunda duygu yönetimi sürecinde kullanılan bu iki farklı teknik, hem yüzeysel-davranışsal hem de derin-davranışsal duygu yönetimi stratejilerinin etkinliği açısından önemlidir (akt. Demir, 2013).

Literatürde duygu yönetimi stratejileri, iki temel davranışta kendini gösterir (Büyükyılmaz ve Özer, 2021). Birincisi yüzeysel rol yapma (yüzeysel davranış) olup; gerçek dışı duygular gösterme veya var olan duyguları bastırmadır. Diğeri ise derinden rol yapma (derin davranış) olup, gerçek duyguları gerçek duygular olarak yansıtma olarak nitelendirilebilir. (Brotherridge ve Grandey, 2002). Bu nedenle hem yüzeysel hem de derin düzeydeki eylemler, uygun duyguları doğal bir şekilde ifade edemeyen insanlar tarafından kullanılan başa çıkma mekanizmaları olarak görülebilir. Ancak Ashforth ve Humphrey (1993) öncelikle yüzeysel ve derin duygulara odaklanmak, kabul edilebilir ve kendiliğinden duygular sergileyen bireylerin potansiyelini göz ardı etmek anlamına geldiğini belirtmişlerdir. Doğal duygu, pek çok araştırmada ele alınmamasına rağmen, duygusal emek ortamında üçüncü bir davranış olarak bu bağlamda ele alınmaya başlanmıştır (Diefendorff ve ark., 2005). Ancak bu çalışma içerisinde ele alınacak olan kapsamlar, yüzeysel rol yapma ve derinden rol yapma başlıklarıdır.

2.6.1. Yüzeysel Rol Yapma

İlk olarak yüzeysel rol yapma kavramından Hochschild “Feeling as Clue” isimli kitabında bahsetmiştir. "Duyguları Yönetmek" başlıklı üçüncü bölümde, kişinin günlük hayatta rol alabileceği roller üzerinden kavrama ışık tutuyor (İşeri, 2019). Yüzeysel rol yapma, gerçek duygularını maskeleyerek, farklı nedenlerle dış dünyaya farklı duygusal ifadeler verir. Başka bir deyişle yüzeysel rol yapma, içsel duyguları şekillendirmeden, görünüşleri yani kişisel sunumları duruma uydurma işidir (Grandey, 2003). Bu sayede yüz ifadeleri, jestler ve tonlama gibi sözlü ve sözsüz ipuçlarının daha dikkatli bir şekilde sunulmasıyla davranış yakalanabilir (Demir, 2013).

İnsanlar yüzeysel rol yapma davranışlarında, kendileri olmaktan çıkarlar. Kişi, kuruluşun kurallarını veya o sırada durum ne gerektiriyorsa onu yansıtır. Dolayısıyla insanlar yüzeysel performanslarda duygularını geride bırakırlar. Yüzeysel rol oynamada, kişi bir nedenle gerçek duygularını gizler ve onlarla temasa geçen insanlara gerçekte hissettiklerinden farklı bir şekilde ifade eder. Bu nedenler; işini kaybetmemek, ilişkiyi belirli bir düzeyde sürdürmek, etkileşim sürecinden avantaj sağlamak vb. nedenler olarak sayılabilir (İşeri, 2019). Bu sebeplerin hepsi iç sebeplerdir. Yüzeysel davranma etkileri, iç ve dış nedenlerden kaynaklanabilir. Bunlar; duyguların ifade edilmesi için uygun olmayan durumlar veya zamanlar, grubun değerlerinin diğer gruplara karşı korunmasıdır.

Yüzeysel rol oynamada insanlar davranışlarını yalnızca geçici olarak değiştirirler. Duygu yönetimi stratejilerinde yer alan yüzeysel performansın yanı sıra derinden rol oynama performans kavramı da yer almaktadır.

2.6.2. Derinden Rol Yapma

Derin rol yapmada çalışan, içsel duygulara dikkat eder ve bir aktör veya oyuncudan beklenen rolü oynamaya çalışır ve bu çabanın sonucunda duygularını diğerine iletmeye çalışır (Brotheridge ve Grandey, 2002).

Yüzeysel rol yapmadan farklı olarak, derinden rol yapmak, sadece görünüşü değiştirme çabası değil, aynı zamanda gerekli bir durumun duygusal bir hissidir (İşeri, 2019).

Kişi, başlangıçta hissettiği duyguları iletme ve değiştirmek için gerekli duyguları gerçekten hissetmeye çalışmaktadır. Aynı zamanda istediği rolü sunmak için derinlemesine çaba sarf ederek duygusal aktarımı sağlamaya çalışır (Demir, 2013).

Hochschild, kendi kitabında, insanların günlük ve kurumsal ortamlardaki derin davranışlarından bahsetmektedir (akt. İşeri, 2019). Aynı zamanda Hochschild kitabında, günlük hayatın duygusal hafızasında bir sahne oluşturarak hüzün, neşe, şefkat ve sevgi gibi duyguların nasıl ortaya çıkarılmaya çalışılacağı anlatılmaktadır.

2.7. Ebeveyn Tutumları

Aile, toplumun en kk yapı taşını oluşturur. Geçmişten günümüze kadar tüm toplumlarda öneminin büyük olduğu görülmektedir. Bireyin yetiştiği en kk vre olarak nitelendirilen aile, bireyin tüm yönleri ile varoluşunda ciddi etkiye sahiptir.

Aile içerisindeki bireylerin ihtiyaçlarının her yönden doğru karşılanması, doyuma ulaşması, bireylerin kendilerine bakış alarını, kişilik oluşumlarını olumlu yönde etkilemektedir. Ailenin birey üzerinde pek çok fonksiyonu bulunmaktadır (Aktaş, 2011). Aile dediğimiz temel kurum ne kadar çok yönlü olursa, aile içerisinde yetişen bireylerin ihtiyaç duyduğu gelişim alanları o kadar tamamlanmış olmaktadır. Bireyin duygularının ve davranışlarının ilk temelleri aile içerisinde başlayan doğru iletişim ile atılmaktadır. Bu iletişim bağı domino taşı gibi yakından uzak vreye doğru yayılım göstermektedir.

Bireylerin her yönden kendini gerçekleştirme çabaları, doğru anne baba tutumlarıyla ilişkilidir. Bireyin önce kendini değerli hissedip karşısındakine değer verilmesi gerektiğini öğrenmesi aile içindeki doğru tutumlara dayanır. Aile bireylerinin birbirlerine karşı tutum ve davranışları, bireyin gelecekte başkalarıyla nasıl etkileşimde bulunacağının yanı sıra kendi duygusal ve bilişsel süreçlerini nasıl algılayıp yorumlayacağının şekillenmesinde de önemli bir role sahiptir (Nastasa ve Sala, 2012).

Ebeveynler, çocuklarının nasıl bir yetişkin olacaklarına dair bazı kaygılar ve endişeler taşırlar. Bu doğrultu da çocuklarına istedik davranış, düşünce ve duygu kazandırmak için bazı tutumlar sergilemektedirler. Bu tutumlar göreceli olarak bazen

değişse de ebeveynler tutumlarının kendilerince doğru olduğuna inanırlar. Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, kültür ve toplum gibi değişkenler etkisiyle farklılıklar göstermektedir. Bazı çocuk çok sevilmekte, bazıları ihmal edilmekte, bazıları şiddet görmekte her farklı tutum çocuk üzerinde farklı etkiler oluşturmaktadır.

Ebeveyn tutumu; anne babanın çocuk yetiştirmeye dair tutum, inanç, davranış ve beklentilerinin bileşkesi olarak düşünülebilir ve çocuğun sosyalleşmesinde önemli bir yeri vardır (Yenihayat, 2011).

2.8. Ebeveyn Tutumlarının Sınıflandırılması

Ebeveyn tutumları birkaç farklı şekilde kategorize edilmiş olmasına rağmen en genel sınıflandırma; Aşırı Hoşgörülü Tutum, Dengesiz ve Kararsız Tutum, Aşırı Koruyucu Tutum, Reddedici Tutum, Aşırı Baskıcı ve Otoriter Tutum, Demokratik Tutum şeklindedir.

Bu çalışmada, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafınca geliştirilen anne baba tutumları ölçeği kullanılmıştır. Bu sebepten anne ve baba tutumları açıklanırken Baumrind tarafından yapılan gruplandırma “otoriter, demokratik, koruyucu-istekçi” dikkate alınmıştır.

2.8.1. Otoriter Tutum

Çocuğun fikrinin önemli olmadığı ebeveynin bencilliğinin hâkim olduğu yaklaşım tarzıdır. Çocuğu birey olarak tanımlanmayan bu ebeveynler, çocuğun kendi başına doğru karar alabilme becerisini ve bağımsız kişilik gelişimini olumsuz etkilemektedir (Tetik, 2020). Bireyin isteklerinin, ihtiyaçlarının, hayallerinin farkında olmazlar. Otoriter ebeveynlerin emir algısıyla gerçekleştirmesini istedikleri belirli kuralları vardır. Bu kuralların çocukları tarafından sorgulanmasından hoşlanmazlar. Uyulmayan her kuralın cezalandırılması gerektiğine inanırlar. Cezanın hâkim olduğu korkunun üst düzeyde hissettirildiği ebeveyn tutumudur. Otoriter tutumla yetiştirilen çocuklar, duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanırlar, güvensizdirler, endişelidirler, içe kapanıktırlar, otoritenin olduğu durumlarda kurallara uyar ama otoritenin olmadığı durumlarda kurallara aykırı davranma eğilimindedirler (Demir, 2007: 29).

2.8.2. Koruyucu- İstekçi Tutum

Yüksek otokontrole sahip ebeveyn tutumudur. Bireyler çocuklarının yapabilecekleri sorumlulukları kendileri üstlenerek çocuklarının onlara bağımlı olmasına imkân yaratırlar. Çocuklar bağımlı kişilik özellikleri ile her şeye ulaşabileceklerine ve her istediklerinin olacağı algısına kapılırlar. Bu çocukta hayal kırıklığı oluşturarak ileri ki yaşlarda bireyin mutsuz olmasını sağlar (Kapudere, 2020). Bu tutum bireyin fiziksel ve ruhsal gelişimlerine engel olurlar.

2.8.3. Demokratik Tutum

Ebeveynler kuralların sebeplerini rasyonel gerekçeler sunarak ifade ettiklerinde, çocuğa yönelik olan tutum ciddiyet kazanarak çocuğun uyum sağlayabileceği bir durum halini alır (Oskay, 1990). Demokratik tutum sergileyen ebeveynler çocuğu bir birey olarak görür, çocuklarının fikirlerini açıkça söyleyebilmeleri için fırsatlar yaratırlar. Özgüvenli, duygu ve düşüncelerini açıkça ifade eden bireyler bu tutumu sergileyen ebeveynlerin çocuklarında daha çok görülmektedir. Demokratik ebeveyn tutumu öğrencinin benlik saygısını, sosyal ilişkilerini, duygusal zekasını, empati yeteneğini, kendini gerçekleştirmesini, farklı durumlara uyum sağlamasını ve akademik başarıya etkisini olumlu yönde etkilemektedir (Dokuyan, 2016). Birey kendini güvende hissederek, duygularını doğru tanımlar ve onları yönetmek için doğru adımlar sergileyebilmektedir.

2.9. Ebeveyn Tutumları ve Duygu Yönetimi İlişkisi

Ebeveyn tutumları, duygu yönetimi ile ilişkilendirilirken, öncelikle ailede başlayan eğitimden söz etmek mümkündür. Ebeveyn tutumları ve duygu yönetimi ilişkisi de bu kapsamda yer alır (Yeşilkayalı ve Demirtaş, 2016). Türk milli eğitiminin genel amacı, insani, ahlaki ve manevi değerlere sahip, insan haklarına saygılı, sağlıklı ve dengeli bir şekilde yapıcı, yaratıcı, iyi karakter ve karakter duygularına sahip, sosyal sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmektir. Burada vurgunun değerler üzerinde olduğu görülmektedir.

Demokratik insan yetiştirme ihtiyacı değerler/etik eğitimi gerektirdiği ve değerler eğitimi yoluyla demokrasi ile ilgili hedeflere ulaşılabileceği belirtilmiştir (Edling, 2012). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de çocukların belirli değerlerle beslenmesinin sağlanmasının önemi baştan kabul edilmekte ve bu ön kabulde birlikte ailenin sağlıklı bir çocuğun yetişmesinde rolü ve sorumluluğu kabul edilmektedir. Tüm insanların sahip olduğu haklara ek olarak, çocukların gelişimsel ihtiyaçları nedeniyle özel hakları da vardır. Çocuk hakları, çocukların hem insan olmalarından hem de bakıma ve korunmaya muhtaç olmalarından doğan haklardır. Genel olarak çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmesini sağlayan hukuk kurallarıyla korunan bir menfaat olarak tanımlanabilir.

Çocuk haklarının gelişimi ile ilgili literatür taranırken ve konuyla ilgili araştırmalar yapılırken, kararların çocuğun bireyselliğine göre verilmesi gerektiği görüşü gereklidir (Day ark., 2006). 1980'lerden itibaren çocukların ne istediklerine karar verebilmeleri, kendi yaşamları ve çevreleri üzerinde kontrol sahibi olabilmeleri gerektiği vurgulanmaktadır (Yurtsever, 2009). Bu yönelim, kişinin kendi yaşamlarıyla ilgili kararlara aktif olarak katılma hakkını somutlaştırır ve çocuğun kendisi için en iyisinin ne olduğuna ilişkin kararlarına dayanır (Ruck ve ark., 1998). Bu noktada bireylerin kendi değerlerini özgürce seçme ihtiyacına ve olgunlaşmada kişisel kararlara ihtiyaç duyulmasına dikkat edilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Bu durumda, ebeveynler çocukları ile ilgili nasıl karar verirse, çocuğun neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar vermede daha tereddütlü olacağına inanılmaktadır.

Ebeveyn tutumlarında duygular, bu konularla bağdaştırılarak geliştirilmektedir (Kahraman ve Gökşeni, 2021). Duygular insanların birbiriyle bağ kurmasını sağlar ve insanların hayatta kalma mücadelesinde önemli bir yer tutar (Kahraman ve Gökşeni 2021). Gelişmekte olan tüm bireylerin aynı temel duygulara sahip olduğu iyi bilinmektedir. Duygular kontrolsüz, yanlış türde, yoğunlukta ve sürede olduğunda günlük yaşam üzerinde zararlı etkiye sahip olmaktadır.

Duygu yönetimi; olumlu ya da olumsuz duygularla baş etme, duygusal tepkilerin süresini ve yoğunluğunu bireyin amaçlarına ulaşmasını sağlayacak düzeylere ayarlamaya yönelik bir strateji olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda duygu yönetiminde, yeni duygusal tepkiler başlatılır ya da devam eden duygusal tepkiler değiştirilir (Ochsner ve

Gross, 2005). Duygu yönetimi süreçleri duygu düzenlemeyi etkileyebildiği gibi, kontrollü veya otomatik, bilinçli veya bilinçsiz olabilir. Çünkü duygu, pek çok bileşeni içeren bir süreçtir (Gross, 1998).

Önemli gelişimsel görevlerden biri duygu yönetimi becerilerinin kazanılmasıdır. Bireyin hayatında gelişim sürecinin başarılı geçmesi beklenen duygu düzenleme becerileri büyük önem taşımaktadır (Cole ve ark., 2004). Çocuklar gelişim evrelerine bağlı olarak duygu yönetimi konusunda da farklı yetenekler sergilerler. Okul öncesi yıllarda çocuklar duygu düzenleme becerilerini yetişkinlerden destek alarak kullanmaya yönelirler. Ergenlik döneminde bilişsel beceriler ve problem çözme becerileri geliştikçe kendi duygu düzenleme stratejilerini belirler ve uygularlar (Kahraman ve Gökşeni 2021).

Duygu yönetiminin amacı, "olumsuz" duyguları ortadan kaldırmak değil, çevreye olumlu yanıt verecek şekilde duyguları düzenlemektir. Duygu düzenlemenin bir diğer amacı, duyguların çevrenin değişen taleplerine uygun şekilde yanıt verebilmeleri için en uygun duygusal dinamik seviyesini elde etmektir (Aldao, 2013). Ebeveynler, bağlanma, ebeveyn tutumları ve genetik yatkınlıklar dahil olmak üzere hem iç hem de dış unsurlar üzerinde bir etkiye sahip olduklarından, çocukların duygularını kontrol etmeyi nasıl öğrendiklerini önemli ölçüde etkiler (Calkins ve Hill, 2007). Çocuğun mizacına bağlı olarak, duygu kontrol kapasiteleri farklılık gösterebilir. Örneğin, mizaçtaki değişiklikler, kontrol edilmesi gerekebilecek çeşitli duygulara neden olabilir.

Birçok çalışma, duygusal olarak dengesiz veya heyecanlı çocukların dışa dönük davranış için risk altında olduğunu bulmuştur. Öte yandan, duygularını çok fazla bastıran çocuklar, içselleştirici özellikler sergilemeye daha yatkındır (Kahraman ve Gökşeni 2021).

Çocukların duygusal ifadelerine ve ilişki güvenliğine verilen ebeveyn tepkileri, erken çocukluk döneminde duygusal yönetimin gelişimini önemli ölçüde etkiler. Ebeveynler, çocuklarının duygusal ihtiyaçları konusunda anlayışlı ve destekleyici olduklarında, çocukların olumsuz olaylarla daha kolay başa çıkabildikleri bulunmuştur. Bununla birlikte, çocukların duygularını kontrol etme kapasiteleri, duygusal taleplerine karşı cezalandırıcı ve küçümseyici bir tutumdan olumsuz etkilenebilir. Bu anlamda ebeveyn tutumları, çocukların

duygularını kontrol etme kapasitelerini doğrudan etkileyebilir. Bu nedenle ebeveyn tutumlarının dikkatli seçimi önemlidir (Kahraman ve Gökşeni 2021).

Yurt içinde ve yurt dışında ergenlik döneminde ebeveyn tutumları üzerine yapılan araştırmalarda ebeveyn tutumlarının birçok alana olan etkisi irdelenmiştir. Barnes ve Olson (1985), 426 ergen ile yaptığı çalışmada, dengeli tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının daha sağlıklı iletişim kurduklarını bulmuştur. Öğrencileriyle yaptığı araştırmada; Edwards ve Price (2002) algılanan anne baba tutumu ile hedefe ulaşma iradesi ,hedef koyma, hedefe ulaşmada umuda dair değişiklik olduğunu, demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin bu değişkenlere olumlu etkilerini belirlemiştir. Özel'in (2009) yaptığı çalışma da ergenlerin algıladıkları ebeveyn çocuk yetiştirme tutumu ile ergenlerin karar verme davranışları arasında ilişki olduğunu belirlemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama ve veri analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma betimsel araştırma modellerinden biri olan ilişkisel tarama modelindedir. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha fazla değişkenin ne kadar değiştiğini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2012). Araştırmada öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre algıladıkları anne baba tutumları ve duygu yönetimi becerileri irdelendiği için ilişkisel tarama modelinin uygun olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca algılanan anne baba tutumu ile duygu yönetimi becerileri arasında bulunan ilişki de irdelenmiştir. Duygu yönetimi ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki alt boyutları ile irdelenmiştir. Bu yönüyle araştırma ilişkisel tarama modelinin özelliklerini taşımaktadır.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma araştırmanın amacına bağlı olarak Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 5 resmi fen lisesinde 9. ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilere uygulanmıştır. Bu sınıf düzeyinde öğrenim gören 570 öğrencinin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Örneklemi uygun (kolaylı) örneklem yöntemiyle seçilen 366 fen lisesi öğrencisi oluşturmuştur. Uygun örnekleme yöntemi, ulaşılması kolay ve yakın çevrede bulunan araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Erkuş, 2011). Bu şekliyle, örneklem grubu aynı zamanda çalışma evrenidir. Örneklemin evreni temsil yeteneği yanında, yeterli ve güven verecek bir büyüklükte olması gerekir. %95 kesinlik düzeyi ve %5 yanılma payıyla 500 kişilik bir evrenden alınacak örneklem miktarı 217 olarak belirtilmiştir (Balcı, 2001). Evrenden alınan örneklem sayısı bu araştırma için yeterli düzeydedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmacının oluşturduğu Kişisel Bilgi Formu, Anne Baba Tutum Ölçeği (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005) ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği (Çeçen, 2006) katılımcılara uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın amacına uygun olarak kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgiler bölümünde öğrencilerin cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, sınıf, ekonomik durumları, anne ve babanın hayatta olmaları, eğitim düzeyi ve anne- babanın birliktelik durumu, beraber yaşanan kişiye ilişkin sorulara yer verilmiştir. Katılımcılara ait isim, soyisim bilgileri yer almamıştır. Ayrıca katılımcılara araştırmanın sadece bu çalışma için kullanılacağı bilgisi verilmiştir.

3.3.2. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği (DYBÖ)

Çalışmada katılımcıların duyguları yönetme beceri düzeylerine ilişkin algılarını ölçmek için Çeçen (2006) yılında geliştirilen duyguları yönetme becerileri ölçeği kullanılmıştır. 20'si olumsuz ve 8'i olumlu olmak üzere toplam 28 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. “Bana hiç uygun değil”, “bana uygun değil”, “bana kısmen uygun”, “bana çoğunlukla uygun” ve “bana tamamiyle uygun” ifadeleri ölçeğin puanlamasında kullanılmıştır.

Ölçek puanlanırken olumsuz maddeler ters çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçek 28-140 arasında bir puan skalasına sahiptir. Ölçek sonucunda elde edilen toplam puanların yüksek olması, bireyin duyguları yönetme becerisinde yetkin olduğunu göstermektedir (Çeçen, 2002). Ölçek; sözel olarak ifade edebilme, olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme, duyguları olduğu gibi gösterebilme, başa çıkma ve öfke yönetimi olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında iç tutarlılık katsayısı 0.83, testi yarılama tekniği sonucu güvenilirlik katsayısı 0.82 ve test-tekrar-test güvenilirliği 0,81 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ölçeğin üniversite öğrencilerinin duygularını

yönetme becerilerine ilişkin algılamalarını geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebileceğini göstermektedir (Çeçen, 2006, 101).

Yapılan bu araştırmada ölçeğin; duyguları sözel olarak ifade etme alt boyutu için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.80, duyguları olduğu gibi gösterebilme alt boyutu için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.51, olumsuz bedensel tepkileri kontrol etme alt boyutu için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.61, başa çıkma alt boyutu için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .61, öfke yönetimi alt boyutu için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.63 ve ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.65 olarak hesaplanmıştır. Güvenilirliğin göstergesi olarak değerlendirilen tutarlılık katsayıları değerlerine göre ölçeğin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.3. Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Kuzgun (1972) tarafından geliştirilen, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005) tarafından revizyonu yapılan ölçek kullanılmıştır. Ölçek toplamda 40 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekte; üç alt boyut değerlendirilmektedir. Bunlar; demokratik, koruyucu ve otoriter anne baba tutumlarıdır. 15 maddesi koruyucu-istekçi tutumları, 10 maddesi de otoriter tutumları ve 15 maddesi demokratik tutumları ölçmek için kullanılmaktadır. Ölçekteki maddelere verilen cevapların 5'li likert olarak derecelenmesi bulunmaktadır. Dereceleme: Hiç uygun değil (1), Çok az uygun (2), Kısmen uygun (3), Oldukça uygun (4), Tamamen uygun (5) şıklarından birinin işaretlenmesiyle ve ardından ölçek değerlendirmesinde de bu likertlerin puanlanmasına göre yapılmaktadır.

Bu ölçek için verilen cevapların yorumlanması ise şu şekildedir: Puanların değerlendirilmesinde doğru bir orantı söz konusudur. Yani ölçekteki alt boyutlara göre puanlar yükseldikçe bireylerin anne babalarının tutumlarını algılama düzeyleri de artmakta ancak puanlar düştükçe, bireylerin anne babalarını bahsedilen tutumlara sahip olarak algılama düzeyleri de azalmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında demokratik tutum için tespit edilen iç tutarlılık katsayısı 0.89'dur. Koruyucu-istekçi tutum için iç tutarlılık katsayısı 0.82'dir. Otoriter tutum sergileyen model için iç tutarlılık katsayısı 0.78'dir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

Yapılan bu araştırmada ölçeğin; demokratik tutum alt boyutu için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .93, koruyucu istekçi tutum alt boyutu için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.87, otoriter tutum alt boyutu için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.86 ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak hesaplanmıştır. Güvenilirliğin göstergesi olarak değerlendirilen tutarlılık katsayıları değerlerine göre ‘Anne-Baba Tutumu Ölçeği’ nin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma, ölçekleri oluşturan veya geliştiren akademisyenlerden izin alındıktan sonra araştırmanın uygulanabilmesi için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nden etik onay alınarak başlamıştır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nden etik onayın alınmasından sonra gerekli izinler Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğu’nden alınmıştır. Ölçekler okul yöneticilerine, katılımcılara ve velilere gerekli bilgilendirmeler yapılarak gönüllülük esasına dayalı olarak öğrencilere Aralık 2021- Şubat 2022 tarihleri arasında online uygulanmıştır. Katılımcıların isimleri herhangi bir araştırma formunda ve ölçeğinde yer almamıştır. Cevapların sadece araştırma için kullanılacağı katılımcılara ifade edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for social Sciences) Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılımı, çarpıklık-basıklık değerlerinden kontrol edilmiştir. Normal dağılım gösterdiğine karar verilen verilere uygun parametrik testler uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma değerleri kullanılmıştır.

Frekans analizi ile katılımcılara ait demografik bilgilerin dağılımı incelenmiştir. Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin cinsiyet, sınıf, beraber yaşanılan kişiye göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplar t testi ile incelenmiştir. Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin kardeş sayısı, gelir, anne-baba hayatta olma, anne-baba eğitim durumu, anne-baba birliktelik durumu ve yakın ilişki anlamına göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Anlamlı

farklılık gösteren durumlarda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla TUKEY testi uygulanmıştır. Araştırmacıların varyansların eşit olması durumunda seşebileceği çoklu karşılaştırma testlerinden biri TUKEY testi olarak bilinmektedir (Kayri, 2009). Anne baba tutum ölçeği ile duyguları yönetme becerileri ölçeği arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, öğrencilerin demografik bilgileri, anne-baba tutumları ve duygu yönetimi becerileri ile ilgili elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Demografik Bilgilere Ait Bulgular

Katılımcılara ait demografik bilgilerin dağılımı frekans analizi ile incelenmiş ve sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Ankete katılan öğrencilerin sosyodemografik yapılarına ilişkin dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Erkek	176	48,1
	Kız	190	51,9
	Toplam	366	100,0
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	52	14,2
	2 kardeş	242	66,1
	3 kardeş	62	16,9
	4 ve daha fazla kardeş	10	2,7
	Toplam	366	100,0
Yaş	15	195	53,3
	16	3	,8
	17	94	25,7
	18	74	20,2
	Toplam	366	100,0
Sınıf	9	199	54,4
	12	167	45,6
	Toplam	366	100,0
Anne eğitim düzeyi	Okur yazar değil	65	17,8
	İlkokul	29	7,9
	Ortaokul	99	27,0
	Lise	138	37,7
	Üniversite	35	9,6
	Toplam	366	100,0
Baba eğitim düzeyi	Okur yazar değil	37	10,1
	İlkokul	24	6,6
	Ortaokul	111	30,3
	Lise	150	41,0
	Üniversite	44	12,0
Anne baba birliktelik durumu	Toplam	366	100,0
	Evliler	337	92,1
	Boşandılar	24	6,6
	Boşanmadılar fakat ayrı yaşıyorlar	5	1,4
	Toplam	366	100,0

Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde erkeklerin oranı yüzde 48,1, kızların oranı yüzde 51,9'dur. Kardeş sayısına göre dağılım incelendiğinde tek çocuk olanların oranı yüzde 14,2, 2 kardeş olanların oranı yüzde 66,1, 3 kardeş olanların oranı yüzde 16,9, 4 ve daha fazla kardeş olanların oranı yüzde 2,7'dir. Yaş dağılımı incelendiğinde 15 yaşında olanların oranı yüzde 53,3, 16 yaşında olanların oranı yüzde 0,8, 17 yaşında olanların oranı yüzde 25,7, 18 yaşında olanların oranı yüzde 20,2'dir. Katılımcıların yüzde 54,4'ü 9. Sınıf, yüzde 45,6'sı ise 12. Sınıftır. Anne eğitim düzeyi dağılımı incelendiğinde

annesi okuryazar olmayanların oranı yüzde 17,8, ilkokul mezunu olanların oranı yüzde 7,9, ortaokul mezunu olanların oranı yüzde 27, lise mezunu olanların oranı yüzde 37,7, üniversite mezunu olanların oranı ise yüzde 9,6'dır. Baba eğitim düzeyi dağılımı incelendiğinde babası okur yazar olmayanların oranı yüzde 10,1, ilkokul mezunu olanların oranı yüzde 6,6, ortaokul mezunu olanların oranı yüzde 30,3, lise mezunu olanların oranı yüzde 41, üniversite mezunu olanların oranı ise yüzde 12'dir. Anne baba birliktelik durumu incelendiğinde ailesi evli olanların oranı yüzde 92,1, boşananların oranı yüzde 6,6, boşanmayıp ayrı yaşayanların oranı ise yüzde 1,4'tür.

Tablo 2

Ankete katılan öğrencilerin anne babalarının sosyodemografik yapılarına ilişkin dağılımı

		n	%
Aile sağ olma durumu	İkisi de hayatta	356	97,3
	Annem sağ babam öldü	8	2,2
	Babam sağ annem öldü	2	,5
	Toplam	366	100,0
Gelir düzeyi	Çok kötü	4	1,1
	Kötü	10	2,7
	Orta	183	50,0
	İyi	160	43,7
	Çok iyi	9	2,5
Berberer yaşanılan kişi	Toplam	366	100,0
	Aile	241	65,8
	Yurt	125	34,2
Kendine ait bir oda	Toplam	366	100,0
	Var	328	89,6
	Yok	38	10,4
Birlikte en çok vakit geçirilen kişi	Toplam	366	100,0
	Anne	186	50,8
	Baba	39	10,7
	Kardeş	133	36,3
	Arkadaş	8	2,2
	Toplam	366	100,0

Anne ve babasının her ikisi de sağ olanların oranı yüzde 97,3'tür. Gelir düzeyine göre dağılım incelendiğinde geliri çok kötü olanların oranı yüzde 1,1, kötü olanların oranı yüzde 2,7, orta düzeyde olanların oranı yüzde 50 olup iyi olanların oranı yüzde 43,7, çok iyi olanların oranı ise yüzde 2,5'tir. Beraber yaşanılan kişi dağılımı incelendiğinde katılımcıların yüzde 65,8'i ailesi ile yüzde 34,2'si ise yurttan yaşamaktadır. Katılımcıların

yüzde 89,6'sının kendine ait bir odası bulunurken, yüzde 10,4'ünün kendine ait odası bulunmamaktadır.

Tablo 3

Ankete katılan öğrencilerin aile katılımlı yemek yeme ve yakın ilişki anlamı dağılımı

		n	%
Aile katılımlı yemek yeme	Evet	309	84,4
	Hayır	57	15,6
	Toplam	366	100,0
Yakın ilişki anlamı	Birbirine destek olmak	166	45,4
	Birinden hoşlanıyor ilgi	13	3,6
	Birlikte eğlenceli vakit	90	24,6
	Uyumlu olmak	49	13,4
	Sırdaş olmak	48	13,1
	Toplam	366	100,0

Katılımcıların birlikte en çok vakit geçirdikleri kişi incelendiğinde en çok annesi ile vakit geçirenlerin oranı yüzde 50,8, en çok babası ile vakit geçirenlerin oranı yüzde 10,7, kardeşi ile vakit geçirenlerin oranı yüzde 36,3, arkadaşı ile vakit geçirenlerin oranı yüzde 2,2'dir. Yemeklerini aile katılımlı olarak yiyenlerin oranı yüzde 84,4, yemeyenlerin oranı yüzde 15,6'dır. Katılımcılara yakın ilişkinin anlamı sorulduğunda; birbirine destek olmak olarak ifade edenlerin oranı yüzde 45,4, birinden hoşlanıyor, ilgi duyuyor olmak yüzde 3,6, birlikte eğlenceli vakit geçirmek olarak belirtenlerin oranı yüzde 24,6, uyumlu olmak olarak belirtenlerin oranı yüzde 13,4, sırdaş olmak olarak belirtenlerin oranı yüzde 13,1'dir.

4.2. Anne Baba Tutum Ölçeğine Ait Tanımlayıcı İstatistiksel Bulgular

Öğrencilerin anne baba tutumları ölçeğinden aldıkları puanlar, üç alt ölçeğe göre gruplandırılmıştır. Anne baba tutum ölçeğinin alt boyutlarına ait ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel veriler hesaplanmıştır. Her alt boyut için aritmetik ortalamadan -1 standart sapmanın altındaki değerlerin düşük tutumu, aritmetik ortalamadan +1 standart sapma üstündeki değer ile +1 standart sapma altındaki değerler arasında kalan puanlar alt ölçeğin ortalama tutumu, aritmetik ortalamadan +1 standart sapmanın üstünde olan değerlerin alt ölçekle ilgili yüksek düzeyi gösterdiği kabul edilerek elde edilen veriler Tablo 4'da verilmiştir.

Tablo 4

Anne baba tutum ölçeğinin alt boyutlarına ait tanımlayıcı istatistikler

Alt Boyutlar	n	En düşük	En yüksek	\bar{X}	ss		
Demokratik Tutum	366	16	75	58,10	11,98	Düşük	45 ve daha az
						Orta	46-69 arası
						Yüksek	70 ve üzeri
Koruyucu İstekçi Tutum	366	14	70	31,85	9,90	Düşük	20 ve daha az
						Orta	21-41 arası
						Yüksek	42 ve üzeri
Otoriter Tutum	366	10	50	18,88	7,45	Düşük	11 ve daha az
						Orta	12-27 arası
						Yüksek	28 ve üzeri

Tablo 4'e göre demokratik anne baba tutumu alt ölçeğinden yaklaşık 45 puan ve daha az puan alanların az düzeyde, 46 puan ve 69 puan arasında puan alanların orta düzeyde, 70 puan ve üzerinde puan alanların ise yüksek düzeyde demokratik anne baba tutumuna sahip oldukları söylenebilir.

Koruyucu/ istekçi anne baba tutumu alt ölçeğinden yaklaşık 20 puan ve daha az puan alanların az düzeyde, 21 puan ve 41 puan arasında puan alanların orta düzeyde, 42 puan ve üzerinde puan alanların ise yüksek düzeyde koruyucu/ istekçi anne baba tutumuna sahip oldukları söylenebilir.

Otoriter anne baba tutumu alt ölçeğinden yaklaşık 11 puan ve daha az puan alanlar az düzeyde, 12 puan ve 27 puan arasında puan alanların orta düzeyde, 28 puan ve üzerinde puan alanların ise yüksek düzeyde otoriter anne baba tutumuna sahip oldukları söylenebilir.

4.3. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğine Ait Tanımlayıcı İstatistiksel Bulgular

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ait ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel bulgulara ait veriler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ait tanımlayıcı istatistikler

Alt Boyutlar	n	En düşük	En yüksek	\bar{X}	ss
Sözel olarak ifade edebilme	366	7	35	23,28	5,81
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	366	7	29	20,33	3,78
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	366	4	20	12,08	3,33
Başa çıkma	366	4	20	12,91	2,88
Öfke yönetimi	366	3	15	9,74	2,82

Tablo 5'e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin sözel olarak ifade edebilme alt boyutuna ilişkin ortalama puan $\bar{X} = 23,28$ 'dir. Sözel olarak ifade edebilme alt boyutu 7-35 aralığında değişmektedir. Öğrencilerin sözel olarak ifade edebilme becerisi yeterli ortalama puanları orta puanın (17,5) üstündedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sözel olarak ifade edebilme yeterliklerinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyguları olduğu gibi gösterebilme alt boyutuna ilişkin ortalama puan $\bar{X} = 20,33$ 'tür. Duyguları olduğu gibi ifade edebilme alt boyutu 7-29 aralığında değişmektedir. Öğrencilerin duyguları olduğu gibi gösterebilme becerisi yeterli ortalama puanları orta puan (14,5) üstündedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin duyguları olduğu gibi gösterebilme düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme alt boyutuna ilişkin ortalama puan $\bar{X} = 12,08$ 'dür. Olumsuz bedensel tepkileri olduğu gibi alt boyutu 4-20 aralığında değişmektedir. Öğrencilerin olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme becerisi yeterli ortalama puanları orta puanın (10) üstündedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme yeterliklerinin olduğu ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin başa çıkma alt boyutuna ilişkin ortalama puan \bar{X} =12,91'dir. Başa çıkma alt boyutu 4-20 aralığında değişmektedir. Öğrencilerin başa çıkma becerisi yeterlik ortalama puanları orta puanın (10) üstündedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin başa çıkma yeterliklerinin olduğu ifade edilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öfke yönetimi alt boyutuna ilişkin ortalama puan \bar{X} =9,74'tür. Öfke yönetimi alt boyutu 3-15 aralığında değişmektedir. Öğrencilerin öfke yönetimi becerisi yeterlik ortalama puanları orta puanın (7,5) üstündedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin öfke yönetimi yeterliklerinin olduğu ifade edilebilir.

4.4. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Cinsiyete Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin cinsiyete göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplar t testi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 6'da, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 6

Anne baba tutum ölçeğinin cinsiyete göre değişimi dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Demokratik Tutum	Erkek	176	58,46	11,74	365	0,30	0,58
	Kız	190	57,77	12,23			
	Toplam	366	58,10	11,98			
Koruyucu İstekçi Tutum	Erkek	176	31,46	9,25	365	0,52	0,46
	Kız	190	32,21	10,47			
	Toplam	366	31,85	9,90			
Otoriter Tutum	Erkek	176	18,87	7,43	365	0,00	0,98
	Kız	190	18,88	7,47			
	Toplam	366	18,88	7,45			

Anne baba tutum ölçeğinin cinsiyete göre değişimi incelendiğinde demokratik tutum ($t_{(365)}=0,30$; $p=0,58$), koruyucu istekçi tutum ($t_{(365)}=0,52$; $p=0,46$), otoriter tutum ($t_{(365)}=0,00$; $p=0,98$), anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile kız ve erkeklerin anne baba tutum ölçeği alt boyutları düzeyleri aynıdır denilebilir.

Tablo 7

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin cinsiyete göre değişimi dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Sözel olarak ifade edebilme	Erkek	176	24,19	5,68	365	8,47	0,00*
	Kız	190	22,44	5,81			
	Toplam	366	23,28	5,81			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	Erkek	176	21,03	3,37	365	11,92	0,00*
	Kız	190	19,68	4,01			
	Toplam	366	20,33	3,78			
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	Erkek	176	13,39	3,23	365	60,60	0,00*
	Kız	190	10,87	2,95			
	Toplam	366	12,08	3,33			
Başa çıkma	Erkek	176	13,41	2,96	365	10,59	0,00*
	Kız	190	12,44	2,73			
	Toplam	366	12,91	2,88			
Öfke yönetimi	Erkek	176	9,95	3,12	365	1,90	0,16
	Kız	190	9,54	2,51			
	Toplam	366	9,74	2,82			

*p<0,05

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin cinsiyete göre değişimi incelendiğinde sözel olarak ifade edebilme ($t_{(365)}=8,47$; $p=0,00$), duyguları olduğu gibi gösterebilme ($t_{(365)}=11,92$; $p=0,00$), olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ($t_{(365)}=60,60$; $p=0,00$) ve başa çıkma ($t_{(365)}=10,59$; $p=0,00$) alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülürken ($p<0,05$), öfke yönetiminin ($t_{(365)}=10,59$; $p=0,00$) anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Erkeklerin sözel olarak ifade edebilme, duyguları olduğu gibi gösterebilme, olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ve başa çıkma düzeylerinin kızlardan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür.

4.5. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Kardeş Sayısına Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerilerin ölçeğinin kardeş sayısına göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 8’de, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8

Anne baba tutum ölçeğinin kardeş sayısına göre dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Demokratik Tutum	Tek çocuk	52	61,2	10,8	365	3,36	0,02*
	2 kardeş	242	58,5	12,0			
	3 kardeş	62	54,9	11,8			
	4 ve daha fazla kardeş	10	52,9	14,2			
	Toplam	366	58,1	12,0			
Koruyucu İstekçi Tutum	Tek çocuk	52	31,3	9,8	365	1,23	0,29
	2 kardeş	242	31,4	9,9			
	3 kardeş	62	33,3	10,1			
	4 ve daha fazla kardeş	10	36,0	9,4			
	Toplam	366	31,8	9,9			
Otoriter Tutum	Tek çocuk	52	17,4	6,8	365	1,87	0,13
	2 kardeş	242	18,7	7,4			
	3 kardeş	62	20,4	7,9			
	4 ve daha fazla kardeş	10	21,2	6,9			
	Toplam	366	18,9	7,4			

*p<0,05

Anne baba tutum ölçeğinin kardeş sayısına göre değişimi incelendiğine demokratik tutum alt boyutunun kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülürken ($F_{(3;365)}=3,36$; $p=0,02$), koruyucu istekçi tutum ($F_{(3;365)}=1,23$; $p=0,29$) ve otoriter tutumun ($F_{(3;365)}=1,87$; $p=0,13$) kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Anlamlı farklılık gösteren demokratik tutum alt boyutu için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; tek çocuklu olanların demokratik tutum düzeyi 3 kardeş ve 4 ve daha fazla kardeş olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Ek olarak 2 kardeş olanların demokratik tutum düzeyi 3 kardeş olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 9

Duyguları yönetme becerilerin ölçeğinin kardeş sayısına göre dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Sözel olarak ifade edebilme	Tek çocuk	52	25,0	5,7	365	2,47	0,06
	2 kardeş	242	23,3	5,8			
	3 kardeş	62	22,2	5,6			
	4 ve daha fazla	10	21,7	7,4			
	Toplam	366	23,3	5,8			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	Tek çocuk	52	20,8	3,6	365	0,46	0,70
	2 kardeş	242	20,3	4,0			
	3 kardeş	62	20,1	3,2			
	4 ve daha fazla	10	19,5	3,9			
	Toplam	366	20,3	3,8			
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	Tek çocuk	52	12,6	3,2	365	0,95	0,41
	2 kardeş	242	12,1	3,3			
	3 kardeş	62	11,7	3,5			
	4 ve daha fazla	10	11,1	3,2			
	Toplam	366	12,1	3,3			
Başa çıkma	Tek çocuk	52	13,4	2,8	365	0,74	0,52
	2 kardeş	242	12,8	2,9			
	3 kardeş	62	13,0	2,9			
	4 ve daha fazla	10	12,5	2,9			
	Toplam	366	12,9	2,9			
Öfke yönetimi	Tek çocuk	52	9,6	3,2	365	0,34	0,79
	2 kardeş	242	9,8	2,7			
	3 kardeş	62	9,5	2,9			
	4 ve daha fazla	10	9,7	3,5			
	Toplam	366	9,7	2,8			

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin kardeş sayısına göre değişimi incelendiğinde sözel olarak ifade edebilme ($F_{(3;365)}=2,47$; $p=0,06$), duyguları olduğu gibi gösterebilme ($F_{(3;365)}=0,46$; $p=0,70$), olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ($F_{(3;365)}=0,95$; $p=0,414$), başa çıkma ($F_{(3;365)}=0,74$; $p=0,52$), öfke yönetimi ($F_{(3;365)}=0,34$; $p=0,79$) ölçek alt boyutlarının kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür($p>0,05$). Diğer bir ifade ile farklı kardeş sayısına sahip olanların duyguları yönetme becerileri alt boyutları aynı düzeydedir denilebilir.

4.6. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Sınıfa Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin sınıfa göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplarda t testi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 10’da, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 11’ de verilmiştir.

Tablo 10

Anne baba tutum ölçeğinin sınıfa göre dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Demokratik Tutum	9	199	57,53	12,26			
	12	167	58,78	11,65	365	0,98	0,32
	Toplam	366	58,10	11,98			
Koruyucu İstekçi Tutum	9	199	33,85	10,31			
	12	167	29,47	8,83	365	18,66	0,00*
	Toplam	366	31,85	9,90			
Otoriter Tutum	9	199	20,09	7,83			
	12	167	17,43	6,70	365	11,93	0,00*
	Toplam	366	18,88	7,45			

*p<0,05

Anne baba tutum ölçeğinin sınıfa göre değişimi incelendiğinde koruyucu istekçi tutum ($t_{(365)}=18,66$; $p=0,00$) ve otoriter tutum ($t_{(365)}=11,93$; $p=0,00$) düzeylerinin sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülürken ($p<0,05$), demokratik tutum düzeyinin sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($t_{(365)}=0,98$; $p=0,32$). 9. sınıfların koruyucu istekçi tutum ve otoriter tutum düzeyleri 12. Sınıflardan anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 11

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin sınıfa göre değişimi dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Sözel olarak ifade edebilme	9	199	23,03	6,05	365	0,86	0,35
	12	167	23,59	5,51			
	Toplam	366	23,28	5,81			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	9	199	20,17	3,82	365	0,78	0,37
	12	167	20,52	3,73			
	Toplam	366	20,33	3,78			
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	9	199	12,49	3,49	365	6,63	0,01*
	12	167	11,59	3,08			
	Toplam	366	12,08	3,33			
Başa çıkma	9	199	12,84	2,84	365	0,20	0,65
	12	167	12,98	2,92			
	Toplam	366	12,91	2,88			
Öfke yönetimi	9	199	9,63	2,85	365	0,59	0,44
	12	167	9,86	2,79			
	Toplam	366	9,74	2,82			

*p<0,05

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin sınıfa göre değişimi incelendiğinde; Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme alt boyutunun sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülürken ($t_{(365)}=6,63$; $p=0,01$), diğer alt boyutların sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). 9. Sınıfların olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme düzeyi 12. Sınıflardan anlamlı derecede daha yüksektir.

4.7. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Eğitim Durumuna Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne eğitim durumuna göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 12’de, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 12

Anne baba tutum ölçeğinin anne eğitim durumuna dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	F	p	
Demokratik Tutum	Okur yazar değil	65	55,11	13,38	365	2,36	0,05
	İlkokul	29	56,14	11,98			
	Ortaokul	99	58,89	11,86			
	Lise	138	59,88	10,82			
	Üniversite	35	56,06	13,04			
	Toplam	366	58,10	11,98			
Koruyucu İstekçi Tutum	Okur yazar değil	65	30,75	9,62	365	0,94	0,44
	İlkokul	29	29,97	6,93			
	Ortaokul	99	32,26	10,15			
	Lise	138	31,91	10,05			
	Üniversite	35	34,06	11,08			
	Toplam	366	31,85	9,90			
Otoriter Tutum	Okur yazar değil	65	18,38	7,09	365	2,96	0,02*
	İlkokul	29	18,66	6,58			
	Ortaokul	99	18,04	6,84			
	Lise	138	18,75	7,21			
	Üniversite	35	22,86	10,09			
	Toplam	366	18,88	7,45			

*p<0,05

Anne baba tutum ölçeğinin anne eğitim durumuna göre değişimi incelendiğinde otoriter tutum alt boyutunun anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülürken ($F_{(4;365)}=2,96$; $p=0,02$), demokratik tutum ($F_{(4;365)}=2,36$; $p=0,05$) ve koruyucu istekçi tutum ($F_{(4;365)}=0,94$; $p=0,44$) alt boyutunun anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Anlamlı farklılık gösteren otoriter tutum alt boyutu için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; annesi üniversite mezunu olanların anne baba otoriter tutum düzeyi annesi diğer eğitim düzeyine sahip kişilerin anne baba otoriter tutum düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 13

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne eğitim durumuna göre değişimi dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Sözel olarak ifade edebilme	Okuryazar değil	65	23,06	5,80	365	0,42	0,79
	İlkokul	29	22,17	5,31			
	Ortaokul	99	23,25	5,76			
	Lise	138	23,64	5,91			
	Üniversite	35	23,29	6,13			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	Toplam	366	23,28	5,81	365	1,19	0,31
	Okuryazar değil	65	20,02	4,11			
	İlkokul	29	19,59	4,07			
	Ortaokul	99	20,92	3,87			
	Lise	138	20,36	3,48			
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	Üniversite	35	19,77	3,67	365	0,27	0,89
	Toplam	366	20,33	3,78			
	Okuryazar değil	65	12,37	3,03			
	İlkokul	29	12,14	2,72			
	Ortaokul	99	11,87	3,36			
Baş çıkma	Lise	138	12,14	3,53	365	2,03	0,09
	Üniversite	35	11,86	3,58			
	Toplam	366	12,08	3,33			
	Okuryazar değil	65	12,66	3,11			
	İlkokul	29	11,72	2,78			
Öfke yönetimi	Ortaokul	99	12,88	2,65	365	0,67	0,61
	Lise	138	13,30	2,90			
	Üniversite	35	12,86	2,84			
	Toplam	366	12,91	2,88			
	Okuryazar değil	65	9,69	2,99			
Öfke yönetimi	İlkokul	29	9,07	2,64	365	0,67	0,61
	Ortaokul	99	9,79	2,52			
	Lise	138	9,93	2,88			
	Üniversite	35	9,46	3,24			
	Toplam	366	9,74	2,82			

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne eğitim durumuna göre değişimi incelendiğinde; sözel olarak ifade edebilme ($F_{(4;365)}=0,42$; $p=0,79$), duyguları olduğu gibi gösterebilme ($F_{(4;365)}=1,19$; $p=0,31$), olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ($F_{(4;365)}=0,27$; $p=0,89$), başa çıkma ($F_{(4;365)}=2,03$; $p=0,09$), öfke yönetimi ($F_{(4;365)}=0,67$; $p=0,61$) alt boyutlarının anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Diğer bir ifade ile annesi farklı eğitim düzeyine sahip kişilerin duyguları yönetme becerileri ölçeği alt boyutları düzeyleri aynı seviyededir denilebilir.

4.8. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Baba Eğitim Durumuna Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin baba eğitim durumuna göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 14’de, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 14

Anne baba tutum ölçeğinin baba eğitim durumuna göre dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Demokratik Tutum	Okur yazar değil	37	55,16	14,44	365	1,77	0,13
	İlkokul	24	57,96	12,34			
	Ortaokul	111	56,81	12,43			
	Lise	150	59,92	11,12			
	Üniversite	44	57,70	10,76			
	Toplam	366	58,10	11,98			
Koruyucu İstekçi Tutum	Okur yazar değil	37	30,11	8,87	365	5,17	0,00*
	İlkokul	24	29,58	6,59			
	Ortaokul	111	32,96	10,23			
	Lise	150	30,29	9,17			
	Üniversite	44	37,07	11,74			
	Toplam	366	31,85	9,90			
Otoriter Tutum	Okur yazar değil	37	17,49	6,62	365	4,61	0,00*
	İlkokul	24	16,96	5,50			
	Ortaokul	111	19,11	7,46			
	Lise	150	18,15	6,88			
	Üniversite	44	22,98	9,39			
	Toplam	366	18,88	7,45			

*p<0,05

Anne baba tutum ölçeğinin baba eğitim durumuna göre değişimi incelendiğinde; koruyucu istekçi tutum ($F_{(4;365)}=5,17$; $p=0,00$) ve otoriter tutum ($F_{(4;365)}=4,61$; $p=0,00$) düzeylerinin baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği, demokratik tutum alt boyutunun ise ($F_{(4;365)}=1,77$; $p=0,13$) anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Anlamlı farklılık gösteren koruyucu istekçi tutum ve otoriter tutum alt boyutları için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; koruyucu istekçi tutum için; babası üniversite mezunu olanların anne babalarının

koruyucu istekçi tutum düzeyi babası diğer eğitim düzeyine sahip kişilerin anne baba koruyucu istekçi tutum düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir. Ek olarak babası ortaokul mezunu olanların anne baba koruyucu istekçi tutum düzeyi babası lise mezunu olanların koruyucu istekçi tutum düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir. Otoriter tutum için babası üniversite mezunu olanların anne babalarının otoriter tutum düzeyi babası diğer eğitim düzeyine sahip kişilerin anne baba koruyucu istekçi tutum düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 15

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin baba eğitim durumuna göre değişiminin dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Sözel olarak ifade edebilme	Okur yazar değil	37	22,76	6,82	365	0,85	0,49
	İlkokul	24	21,50	4,57			
	Ortaokul	111	23,21	5,60			
	Lise	150	23,60	5,47			
	Üniversite	44	23,82	7,05			
	Toplam	366	23,28	5,81			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	Okur yazar değil	37	20,51	4,49	365	1,60	0,17
	İlkokul	24	20,63	3,94			
	Ortaokul	111	19,74	3,85			
	Lise	150	20,83	3,58			
	Üniversite	44	19,82	3,39			
	Toplam	366	20,33	3,78			
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	Okur yazar değil	37	12,41	3,18	365	1,13	0,34
	İlkokul	24	11,29	3,38			
	Ortaokul	111	11,81	3,20			
	Lise	150	12,43	3,24			
	Üniversite	44	11,73	3,98			
	Toplam	366	12,08	3,33			
Başa çıkma	Okur yazar değil	37	12,78	2,81	365	0,78	0,53
	İlkokul	24	12,08	2,87			
	Ortaokul	111	13,04	3,20			
	Lise	150	13,06	2,50			
	Üniversite	44	12,61	3,28			
	Toplam	366	12,91	2,88			
Öfke yönetimi	Okur yazar değil	37	10,08	2,76	365	2,25	0,06
	İlkokul	24	9,04	2,73			
	Ortaokul	111	9,36	2,84			
	Lise	150	10,18	2,64			
	Üniversite	44	9,27	3,27			
	Toplam	366	9,74	2,82			

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin baba eğitim durumuna göre değişimi incelendiğinde; sözel olarak ifade edebilme ($F_{(4;365)}=0,85$; $p=0,49$), duyguları olduğu gibi gösterebilme ($F_{(4;365)}=1,60$; $p=0,17$), olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ($F_{(4;365)}=1,13$; $p=0,34$), başa çıkma ($F_{(4;365)}=0,78$; $p=0,53$) ve öfke yönetimi ($F_{(4;365)}=2,25$; $p=0,06$) alt boyutlarının baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile babası farklı eğitim düzeyine sahip kişilerin duyguları yönetme becerileri ölçeği alt boyutları düzeyleri aynı seviyededir denilebilir.

4.9. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne baba birliktelik eğitim durumuna göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 16’da, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 16

Anne baba tutum ölçeğinin anne baba birliktelik durumuna göre dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Demokratik Tutum	Evliler	337	58,2	11,6			
	Boşandılar	24	56,2	16,9	365	0,44	0,63
	Boşanmadılar fakat	5	60,8	11,2			
	Toplam	366	58,1	12,0			
Koruyucu İstekçi Tutum	Evliler	337	31,9	9,9			
	Boşandılar	24	30,6	11,2	365	0,28	0,75
	Boşanmadılar fakat	5	33,6	5,2			
	Toplam	366	31,8	9,9			
Otoriter Tutum	Evliler	337	18,8	7,4			
	Boşandılar	24	19,5	8,6	365	0,33	0,71
	Boşanmadılar fakat	5	21,2	8,1			
	Toplam	366	18,9	7,4			

Anne baba tutum ölçeğinin anne baba birliktelik durumuna göre değişimi incelendiğinde demokratik tutum ($F_{(2;365)}=0,44$; $p=0,63$), koruyucu istekçi tutum ($F_{(2;365)}=0,28$; $p=0,75$) ve otoriter tutum ($F_{(2;365)}=0,33$; $p=0,71$) alt boyutlarının anne baba birliktelik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$).

Diğer bir ifade ile anne babası evli olan, boşanan ya da ayrı yaşayanların anne baba tutum ölçeği alt boyut düzeyleri aynı seviyededir denilebilir.

Tablo 17

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne baba birliktelik durumuna göre değişiminin dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Sözel olarak ifade edebilme	Evli	337	23,3	5,8	365	0,03	0,96
	Boşandılar	24	23,5	6,3			
	Boşanmadılar	5	22,8	3,4			
	Toplam	366	23,3	5,8			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	Evli	337	20,4	3,8	365	0,32	0,72
	Boşandılar	24	19,8	3,7			
	Boşanmadılar	5	19,6	3,4			
	Toplam	366	20,3	3,8			
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	Evli	337	12,1	3,3	365	0,91	0,40
	Boşandılar	24	11,3	3,6			
	Boşanmadılar	5	11,4	4,0			
	Toplam	366	12,1	3,3			
Başa çıkma	Evli	337	12,9	2,9	365	0,46	0,62
	Boşandılar	24	13,2	3,1			
	Boşanmadılar	5	11,8	1,3			
	Toplam	366	12,9	2,9			
Öfke yönetimi	Evli	337	9,8	2,8	365	3,32	0,03*
	Boşandılar	24	8,3	3,4			
	Boşanmadılar	5	10,4	1,5			
	Toplam	366	9,7	2,8			

*p<0,05

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne baba birliktelik durumuna göre değişimi incelendiğinde; öfke yönetimi ($F_{(2;365)}=3,32$; $p=0,03$) alt boyutunun anne baba birliktelik durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği görülürken, sözel olarak ifade edebilme ($F_{(2;365)}=0,03$; $p=0,96$), duyguları olduğu gibi gösterebilme ($F_{(2;365)}=0,32$; $p=0,72$), olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ($F_{(2;365)}=0,91$; $p=0,40$), başa çıkma

($F_{(2;365)}=0,46$; $p=0,62$), alt boyutlarının anne baba birliktelik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür($p>0,05$).

Anlamlı farklılık gösteren öfke yönetimi alt boyutu için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının tespiti için yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; ailesi evli olana çocuklarının öfke kontrolü düzeyi ailesi boşanan çocukların öfke kontrolü tutum düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir.

4.10. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Gelire Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin gelire göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 18’de, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 18

Anne baba tutum ölçeğinin gelire göre dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Demokratik Tutum	Çok kötü	4	52,00	23,59	365	2,35	0,06
	Kötü	10	61,20	8,51			
	Orta	183	56,57	12,67			
	İyi	160	59,46	10,92			
	Çok iyi	9	64,44	8,79			
	Toplam	366	58,10	11,98			
Koruyucu İstekçi Tutum	Çok kötü	4	27,25	4,57	365	0,66	0,61
	Kötü	10	28,10	4,36			
	Orta	183	31,92	10,05			
	İyi	160	32,02	9,96			
	Çok iyi	9	33,67	11,69			
	Toplam	366	31,85	9,90			
Otoriter Tutum	Çok kötü	4	18,25	5,68	365	0,30	0,87
	Kötü	10	16,40	5,17			
	Orta	183	19,01	7,48			
	İyi	160	18,88	7,69			
	Çok iyi	9	19,33	5,45			
	Toplam	366	18,88	7,45			

Anne baba tutum ölçeğinin gelire göre değişimi incelendiğinde demokratik tutum ($F_{(4;365)}=2,35$; $p=0,06$), koruyucu istekçi tutum ($F_{(4;365)}=0,30$; $p=0,87$) ve otoriter tutum ($F_{(4;365)}=0,30$; $p=0,87$) alt boyutlarının gelire göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile farklı gelir düzeyine sahip kişilerin anne baba tutum ölçeği düzeyleri aynı seviyededir denilebilir.

Tablo 19

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin gelire göre değişiminin dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Sözel olarak ifade edebilme	Çok kötü	4	26,25	8,34	365	2,11	0,07
	Kötü	10	24,70	5,46			
	Orta	183	22,46	5,81			
	İyi	160	23,97	5,62			
	Çok iyi	9	25,00	7,05			
	Toplam	366	23,28	5,81			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	Çok kötü	4	23,50	3,87	365	1,54	0,18
	Kötü	10	20,40	4,14			
	Orta	183	20,04	3,93			
	İyi	160	20,65	3,42			
	Çok iyi	9	19,00	5,55			
	Toplam	366	20,33	3,78			
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	Çok kötü	4	12,50	5,20	365	1,50	0,20
	Kötü	10	11,90	4,12			
	Orta	183	12,21	3,23			
	İyi	160	12,08	3,30			
	Çok iyi	9	9,44	3,91			
	Toplam	6	12,08	3,33			
Baş çıkma	Çok kötü	4	13,25	2,22	365	0,43	0,78
	Kötü	10	13,00	3,33			
	Orta	183	12,75	2,96			
	İyi	160	13,11	2,78			
	Çok iyi	9	12,33	2,87			
	Toplam	366	12,91	2,88			
Öfke yönetimi	Çok kötü	4	9,75	4,99	365	1,64	0,16
	Kötü	10	9,80	3,26			
	Orta	183	9,46	2,82			
	İyi	160	10,12	2,67			
	Çok iyi	9	8,44	3,50			
	Toplam	366	9,74	2,82			

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin gelire göre değişimi incelendiğinde; sözel olarak ifade edebilme ($F_{(4;365)}=2,11$; $p=0,07$), duyguları olduğu gibi gösterebilme ($F_{(4;365)}=1,54$; $p=0,18$), olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ($F_{(4;365)}=1,50$; $p=0,20$), başa çıkma ($F_{(4;365)}=0,43$; $p=0,78$), öfke yönetimi ($F_{(4;365)}=1,64$; $p=0,16$) alt boyutlarının gelire göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile farklı gelir düzeyine sahip kişilerin duyguları yönetme becerileri ölçeği alt boyutları düzeyleri aynı seviyededir denilebilir.

4.11. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Beraber Yaşanılan Kişiyeye Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin beraber yaşanılan kişiye göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplarda t testi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 20’de, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 20

Anne baba tutum ölçeği ölçeğinin beraber yaşanılan kişiye göre dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Demokratik Tutum	Aile	241	57,09	11,77	365	5,10	0,02*
	Yurt	125	60,06	12,20			
	Toplam	366	58,10	11,98			
Koruyucu İstekçi Tutum	Aile	241	32,61	9,21	365	4,24	0,04*
	Yurt	125	30,38	11,00			
	Toplam	366	31,85	9,90			
Otoriter Tutum	Aile	241	19,39	6,91	365	3,42	0,06
	Yurt	125	17,88	8,33			
	Toplam	366	18,88	7,45			

* $p<0,05$

Anne baba ölçeğinin beraber yaşanılan kişiye göre değişimi incelendiğinde; demokratik tutum ($t_{(365)}=5,10$; $p=0,02$) ve koruyucu istekçi tutum ($t_{(365)}=4,24$; $p=0,04$) düzeyi beraber yaşanılan kişiye göre değişimi anlamlı düzeyde farklılık göstermekte olup, otoriter tutum alt boyutu ($t_{(365)}=3,42$; $p=0,06$) beraber yaşanılan kişiye göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Yurtta yaşayanların demokratik tutum düzeyi aile ile yaşayanların demokratik tutum düzeyinden, aile ile yaşayanların koruyucu istekçi tutum

düzeyi yurttta yaşayanların koruyucu istekçi tutum düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Tablo 21

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin beraber yaşanılan kişiye göre değişiminin dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	t	p
Sözel olarak ifade edebilme	Aile	241	23,17	5,66	365	0,25	0,61
	Yurt	125	23,50	6,10			
	Toplam	366	23,28	5,81			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	Aile	241	20,20	3,78	365	0,85	0,35
	Yurt	125	20,58	3,77			
	Toplam	366	20,33	3,78			
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	Aile	241	12,19	3,30	365	0,73	0,39
	Yurt	125	11,87	3,40			
	Toplam	366	12,08	3,33			
Başa çıkma	Aile	241	12,84	2,98	365	0,35	0,55
	Yurt	125	13,03	2,67			
	Toplam	366	12,91	2,88			
Öfke yönetimi	Aile	241	9,80	2,78	365	0,40	0,52
	Yurt	125	9,61	2,91			
	Toplam	366	9,74	2,82			

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin beraber yaşanılan kişiye göre değişimi incelendiğinde; sözel olarak ifade edebilme ($t_{(365)}=0,25$; $p=0,61$), duyguları olduğu gibi gösterebilme ($t_{(365)}=0,85$; $p=0,35$), olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ($t_{(365)}=0,73$; $p=0,39$), başa çıkma ($t_{(365)}=0,35$; $p=0,55$), öfke yönetimi ($t_{(365)}=0,40$; $p=0,52$) alt boyutlarının beraber yaşanılan kişiye göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile ailesi veya yurttta yaşayanların duyguları yönetme becerileri ölçeği alt boyutları düzeyleri aynı seviyededir denilebilir.

4.12. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Baba Hayatta Olma Durumuna Göre Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne baba hayatta olma durumuna göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Anne Baba Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler

Tablo 22’de, Duygu Yönetme Becerileri Ölçeğinden elde edilen veriler Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 22

Anne baba tutum ölçeğinin anne baba hayatta olma durumuna göre dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Demokratik Tutum	İkisi de hayatta	356	57,95	11,93			
	Annem sağ babam öldü	8	64,50	13,87	365	1,19	0,30
	Babam sağ annem öldü	2	60,00	12,73			
	Toplam	366	58,10	11,98			
Koruyucu İstekçi Tutum	İkisi de hayatta	356	31,93	9,89			
	Annem sağ babam öldü	8	28,00	10,34	365	0,62	0,53
	Babam sağ annem öldü	2	33,00	12,73			
	Toplam	366	31,85	9,90			
Otoriter Tutum	İkisi de hayatta	356	18,97	7,45			
	Annem sağ babam öldü	8	14,00	4,07	365	1,87	0,15
	Babam sağ annem öldü	2	21,50	13,44			
	Toplam	366	18,88	7,45			

Anne baba tutum ölçeğinin anne babanın hayatta olma durumuna göre değişimi incelendiğinde; demokratik tutum ($F_{(2;365)}=1,19$; $p=0,30$), koruyucu istekçi tutum ($F_{(2;365)}=0,62$; $p=0,53$) ve otoriter tutum ($F_{(2;365)}=1,87$; $p=0,15$) alt boyutların anne babanın hayatta olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile anne babası hayatta olanların ya da birisi ölenlerin anne baba tutum ölçeği alt boyutları aynı seviyededir denilebilir.

Tablo 23

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne baba hayatta olma durumuna göre değişiminin dağılımı

Alt Boyutlar		n	\bar{X}	ss	sd	F	p
Sözel olarak ifade edebilme	İkisi de hayatta	356	23,27	5,79			
	Annem sağ babam öldü	8	24,00	6,46	365	0,07	0,92
	Babam sağ annem öldü	2	22,50	10,61			
	Toplam	366	23,28	5,81			
Duyguları olduğu gibi gösterebilme	İkisi de hayatta	356	20,28	3,77			
	Annem sağ babam öldü	8	22,88	3,27	365	1,90	0,15
	Babam sağ annem öldü	2	19,50	4,95			
	Toplam	366	20,33	3,78			

Tablo 23'ün devamı							
Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme	İkisi de hayatta	356	12,13	3,33			
	Annem sağ babam öldü	8	9,63	2,97	365	2,40	0,09
	Babam sağ annem öldü	2	13,50	0,71			
	Toplam	366	12,08	3,33			
Başa çıkma	İkisi de hayatta	356	12,86	2,87			
	Annem sağ babam öldü	8	14,38	2,97	365	1,61	0,19
	Babam sağ annem öldü	2	15,00	2,83			
	Toplam	366	12,91	2,88			
Öfke yönetimi	İkisi de hayatta	356	9,79	2,78			
	Annem sağ babam öldü	8	8,00	4,04	365	2,93	0,05
	Babam sağ annem öldü	2	6,50	2,12			
	Toplam	366	9,74	2,82			

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin anne baba hayatta olma durumuna göre değişimi incelendiğinde; sözel olarak ifade edebilme ($F_{(2;365)}=0,07$; $p=0,92$), duyguları olduğu gibi gösterebilme ($F_{(2;365)}=1,90$; $p=0,15$), olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ($F_{(2;365)}=2,40$; $p=0,09$), başa çıkma ($F_{(2;365)}=1,61$; $p=0,19$), öfke yönetimi ($F_{(2;365)}=2,93$; $p=0,05$) ölçek alt boyutlarının anne baba hayatta olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile anne babası hayatta olanların ya da birisi ölenlerin duyguları yönetme becerileri ölçeği alt boyutları düzeyleri aynı seviyededir denilebilir.

4.13. Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği Arasındaki İlişki Değişimi ile İlgili Bulgular

Anne baba tutum ölçeği ile duyguları yönetme becerileri ölçeği arasındaki ilişki korelasyon analizi ile incelenmiştir. Elde edilen veriler Tablo 24'de verilmiştir.

Tablo 24

Anne baba tutum ölçeği ile duyguları yönetme becerileri ölçeği arasındaki ilişkinin dağılımı

Alt Boyutlar		Sözel olarak ifade edebilme	Duyguları olduğu gibi gösterebilme	Olumsuz bedensel tepkileri kontrol	Başa çıkma	Öfke yönetimi
Demokratik Tutum	r	,236**	,236**	,059	,284**	,103*
	p	,000	,000	,263	,000	,048
Koruyucu İstekçi Tutum	r	-,205**	-,287**	-,183**	-,124*	-,207**
	p	,000	,000	,000	,017	,000
Otoriter Tutum	r	-,261**	-,343**	-,165**	-,199**	-,202**
	p	,000	,000	,002	,000	,000

Yukarıdaki tabloya göre anne baba tutum ölçeği alt boyutlarından demokratik tutum alt boyutunun duyguları yönetme becerileri ölçeği alt boyutlarından sözel olarak ifade edebilme ile yüzde 23,6, duyguları olduğu gibi gösterebilme alt boyutu ile yüzde 23,6, başa çıkma alt boyutu ile yüzde 28,4, öfke yönetimi ile yüzde 10,3 düzeyinde pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkisi bulunmaktadır ($p<0,05$).

Anne baba tutum ölçeği alt boyutlarından koruyucu istekçi tutum alt boyutunun duyguları yönetme becerileri ölçeği alt boyutlarından sözel olarak ifade edebilme ile yüzde 20,5, duyguları olduğu gibi gösterebilme alt boyutu ile yüzde 28,7, olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme alt boyutu ile yüzde 18,3, başa çıkma alt boyutu ile yüzde 12,4, öfke yönetimi ile yüzde 20,7 düzeyinde ters yönlü anlamlı ilişkisi bulunmaktadır ($p<0,05$).

Anne baba tutum ölçeği alt boyutlarından otoriter tutum alt boyutunun duyguları yönetme becerileri ölçeği alt boyutlarından sözel olarak ifade edebilme ile yüzde 26,1, duyguları olduğu gibi gösterebilme alt boyutu ile yüzde 34,3, olumsuz bedensel tepkileri

kontrol edebilme alt boyutu ile yüzde 16,5, başa çıkma alt boyutu ile yüzde 19,9, öfke yönetimi ile yüzde 20,2 düzeyinde ters yönlü anlamlı ilişkisi bulunmaktadır ($p<0,05$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Verilerin analizinde elde edilen bulgulara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Çalışmada anne ve baba tutumunun cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Erkeklerin duyguları yönetme becerileri incelendiğinde kendilerini ifade edebilme, gösterebilme, olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ve başa çıkma düzeylerinin kızlardan yüksek olduğu görülmüştür.

2. Çalışmada tek çocuklu olanların demokratik tutum düzeyi fazla kardeş olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Ayrıca kardeş sayısındaki farklılıkların öğrencilerin duygu yönetme becerilerini etkilemediği tespit edilmiştir.

3. Demokratik ailelerin sınıf düzeyi arttıkça daha demokratik bir yaklaşım sergiledikleri çalışmada görülmektedir. Diğer yandan koruyucu istekçi tutum ve otoriter tutum sergileyen ailelerin ise örneğin 9.sınıf gibi daha küçük sınıflarda daha korumacı ve otoriter tutum sergiledikleri sonucuna varabilir. Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin sınıfa göre değişimi incelendiğinde; olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme yeteneğinin sınıf düzeyi arttıkça azaldığı tespit edilmiştir.

4. Çalışmada annenin eğitim durumu arttıkça demokratik tutum ya da koruyucu istekçi tutum sergileyen annelerin durumunda bir değişiklik gözlenmez iken otoriter tutum konusunda annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuğu üzerindeki otorite kurma isteğinin arttığı tespit edilmiştir. Diğer yandan çalışmamızda duyguları yönetme perspektifi ile anne eğitim düzeyini değerlendirdiğimizde annesinin eğitim düzeyi artsa da çocukların duygusal davranış biçiminde değişiminin olmadığını tespit edilmiştir.

5. Baba eğitim durumunun anne baba tutum ölçeğine göre değerlendirilmesi yapıldığında babası üniversite mezunu olanların diğer alt eğitim seviyesinde olanlara kıyasla

daha koruyucu istekçi bir tutum sergilediği ortaya çıkmıştır. Duyguları yönetme becerileri değerlendirildiğinde baba eğitim durumunun etkilemediği saptanmıştır.

6. Çalışmada anne babanın birliktelik durumunun çocukları üzerinde göstermiş olduğu tutumu etkilemedikleri sonucu elde edilmiştir. Duyguları yönetme becerileri değerlendirildiğinde ailesi evli olan çocukların ailesi boşanan çocuklara göre öfke kontrolü becerisine yüksek düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir.

7. Çalışmada anne babası hayatta olan öğrencilerin anne baba tutum algıları ile herhangi birisi ölenlerin anne baba tutum algıları arasında fark gözlenmemiş olup aynı şekilde algılandığı sonucuna varılmıştır. Çalışmamız ile anne ve babanın hayatta olduğu ve olmadığı farklılığı değerlendirildiğinde çocukların kendi duygularını yönetme becerilerine olan yatkınlıklarının değişmediği belirlenmiştir.

8. Çalışmada aile gelir düzeyinin bireylerin anne baba tutumlarındaki algılarında ve duygu yönetme becerileri düzeylerinde belirleyici bir parametre olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

9. Anne baba ölçeğinin beraber yaşanan kişiye göre değişimi incelendiğinde; ailelerin gösterdiği demokratik ve koruyucu istekçi tutum düzeyi öğrenciler tarafından daha fazla algılanmıştır. Otoriter tutum için ise bir farklılık oluşmadığı sonucu çıkartılmıştır. Çalışmada öğrencilerin duyguları yönetme becerilerinin beraber yaşanan kişiye göre farklılık göstermediği bulunmuştur.

10. Demokratik tutum sergileyen ailelerde çocukların duygularını yönetme becerilerinin daha gelişmiş olduğu sonucuna varılmıştır. Ebeveynler çocuklarına karşı demokratik tutum sergilediklerinde duygu yönetimi becerileri güçlenmekte, koruyucu tutum ve otoriter tutum sergilediklerinde ise duygu yönetimi becerileri zayıflamaktadır şeklinde bir sonuca ulaşılmıştır.

5.2.Tartışma

Bu araştırmada fen lisesi öğrencilerinin ebeveyn tutumları ile duygu yönetimi becerilerine ne düzeyde sahip oldukları cinsiyet, yaş ve sınıf gibi diğeri sosyodemografik değişkenlere göre irdelenmiştir. Ayrıca anne baba tutum ve duygu yönetme becerileri ölçeklerinden aldıkları puanların farklılaşıp farklılaşmadığı irdelenmiştir. Elde edilen araştırma sonucundaki bulgular literatür ışığında tartışılmış ve konuya ilişkin yorumlar sunulmuştur.

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Cinsiyete Göre Değişimi

Çalışmada anne baba tutum ölçeğinin cinsiyete göre değişimi incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Özet olarak anne ve babalarının davranış biçimlerinde hem kızlarda hem de erkeklerde gözlenen tutumun cinsiyete göre farklılık göstermediğini söylenebilir. Anne babaların otoriter, koruyucu veya demokratik yaklaşım alt boyutlarında n grubunda dağılımları kız ya da erkek çocuklarda aynı algıyı yarattıkları ortaya koymaktadır. Diğeri bir ifade ile ebeveynler cinsiyete göre farklı bir davranış biçimini yansıtmamaktadır.

Akkaya (2008) yılında yaptığı çalışmada anne-baba tutumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediğini sonucuna varmıştır. Diğeri bir araştırma da Ünüvan (2007), erkek ve kız lise öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumları (otoriter, koruyucu, demokratik) arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Bu sonuçlar çalışmadaki sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin cinsiyete göre değişimi incelendiğinde genel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak erkeklerin kendilerini ifade edebilme, gösterebilme, olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme ve başa çıkma düzeylerinin kızlardan yüksek olduğu görülmüştür. Shah (2008) yılındaki çalışmasında erkeklerdeki öz kontrol yeteneklerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu bulunmuştur (Shah, 2008).

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Kardeş Sayısına Göre Değişimi

Çalışmada tek çocuklu olanların demokratik tutum düzeyi 3 kardeş ve 4 ve daha fazla kardeş olanlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Anne babanın tutumunu etkileyen en önemli etkenlerden biri de tek çocuk faktörüdür. Tek çocuklu ailelerde çocuk için ayrılan özel zaman daha fazladır. Bu zamanın doğru şekilde yönetilmesi paylaşımı arttırmakta ve ortak karar alma sürecini olumlu etkilemektedir. Bu durum da çocuğun algıladığı ebeveyn tutumunu etkilemektedir. Güneysu ve Bilir'in 1988 yılındaki çalışmasında bu çalışmada bulunan sonuca paralellik gösteren sonuca ulaşmış ve 2 kardeş olanların demokratik tutum düzeyinin 3 kardeş olanlardan anlamlı derecede daha yüksek olduğunu göstermiştir ve çok kardeşi olan gençlerde hem anne hem de baba tutumlarının demokratik olmaktan uzaklaştığı görülmüştür (Güneysu ve Bilir, 1988).

Çalışmada koruyucu ve otoriter aileler çocuk sayısına yükselse de davranış biçimlerinin değişmediğini ve araştırma örneklemimizdeki, kardeş sayısındaki farklılar davranışsal duygu yönetiminde değişiklik olmadığını, kardeş sayıları farklı olsa da davranışlarını yönetimini etkilemediği tespit edilmiştir.

Güneysu ve Bilir (1988), çalışmalarına göre, kardeş sayısı çok olan gençlerde hem anne hem de baba tutumlarının demokratik olmaktan uzaklaştığı ve bununla ilişkili olarak gençlerin duygu davranış düzeylerinin düştüğü bulunmuştur. 4 ve fazla sayıda (çok kardeş) kardeşi olan gençlerin duygu yönetme becerilerinin ailenin tek veya 2-3 kardeşi olan gençlere göre daha düşük olduğu anlaşılmıştır.

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Sınıfa Göre Değişimi

Sınıf değişimini değerlendirdiğimizde demokratik ailelerin sınıf düzeyi arttıkça daha demokratik bir yaklaşım sergiledikleri çalışmada görülmektedir. Diğer yandan koruyucu istekçi tutum ve otoriter tutum sergileyen ailelerin ise örneğin 9.sınıf gibi daha küçük sınıflarda daha korumacı ve otoriter tutum sergiledikleri sonucuna varabiliriz. İlköğretim düzeyinde öğrenciler daha ebeveyn kontrolünderken ortaöğretim düzeyinde ergenlik

döneminin de etkisiyle aileden daha bağımsız olma çabasındadırlar. Doğal olan bu süreç bazen ebeveynlerin kaygılarını arttırmaktadır. Kontrol mekanizmasını kaybettiğini düşünen ebeveyn öğrencisine daha otoriter ve koruyucu tutum sergileyebilmektedir. Ayrıca 9.sınıf ile gelen yeni arkadaş ve belirsiz çevre ebeveynin tutumunu da daha da netleştirmektedir.

Çalışmada duyguları yönetme becerileri ölçeğinin sınıfa göre değişimi incelendiğinde; Olumsuz bedensel tepkilerin kontrol edebilme yeteneğinin sınıf arttıkça azaldığı tespit edilmiştir.12.sınıf düzeyindeki öğrenciler üniversiteye geçiş için zorlu bir sınav kazanmanın çabasındadırlar. Bu çaba öğrencilerde kontrol edilmesi güç olan kaygı, stres ve mutsuzluk gibi duyguları beraberinde getirmektedir. Yoğun yaşanan bu duygulara ek olarak azalan fiziksel aktiviteler ve sosyal etkinlikler öğrencilerin kendilerini algılayış biçimlerini ve hayata bakış açılarını dönem dönem farklılaştırmaktadır. Anlık değişen duygu durumları duygu kontrolünü de olumsuz etkilemektedir. Tetik ve Akkaya'nın 2018 yılında yaptığı araştırmasında da bu çalışmaya paralellik gösterecek boyutta bir sonuca ulaşmış ve genel olarak bakıldığında ise cinsiyet ve sınıf değişkenlerinin duygu yönetimi becerileri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmadığını onlarda tespit etmiştir (Tetik ve Akkaya,2018).

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Eğitim Durumuna Göre Değişimi

Çalışmada annenin eğitim durumu arttıkça demokratik tutum ya da koruyucu istekçi tutum sergileyen annelerin durumunda bir değişiklik gözlenmez iken otoriter tutum konusunda annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuğu üzerindeki otorite kurma isteğinin arttığı tespit edilmiştir. Bu durum literatürdeki bazı araştırmalar ile uyumludur. Anne eğitim durumunun tutumu ile değerlendirildiği çalışmada üniversite mezunu annenin davranışsal denetimi en fazla olduğu tespit edilmiştir (Yılmaz, 2014). Eğitim düzeyi arttıkça ebeveynin özgüven seviyesi ve kendini algılayış biçimi değişmektedir. Bu değişim bazen ebeveynin karar vermede baskın kimlik oluşturmasına ve otoriter tutum sergilemesine sebep olmaktadır.

Elde edilen sonucun literatürdeki bazı çalışmalar ile çok fazla paralellik sergilemediği yapılan taramalar ile ortaya çıkartılmıştır. Örneğin Salgançak ve Kısa'nın 2021 yılında yaptıkları çalışmalarındaki katılımcıların algıladıkları demokratik anne baba

tutum düzeyleri annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılık gösterdiği ve annenin eğitim düzeyi arttıkça algılanan demokratik anne baba tutum oranı da arttığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca çalışmalarındaki katılımcıların algıladıkları otoriter anne baba tutum düzeyleri eğitim düzeylerine göre farklılık göstermiştir.

Bu çalışmaya paralellik göstermeyen sonuçları arasında anneleri yüksek lisans veya doktora derecesine sahip olan katılımcıların algılanan otoriter ebeveyn tutum düzeyleri yüksek öğrenim düzeyi, annesi ilköğretim düzeyinde olan katılımcılara göre daha düşüktür (Salgançak ve Kısa, 2021).

Diğer yandan çalışmada duyguları yönetme perspektifi ile anne eğitim düzeyi değerlendirildiğinde annesinin eğitim düzeyi artsa da çocukların duygusal davranış biçiminde değişiminin olmadığını tespit edilmiştir. Toktamış'ın 2008 yılında yapmış olduğu çalışmasında da annenin öğrenim seviyesi arttıkça çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine bir etkisi tespit edilmemiştir, bu durum çıkarılan sonuç ile benzerlik göstermektedir (Toktamış, 2008).

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Baba Eğitim Durumuna Göre Değişimi

Baba eğitim durumunun anne baba tutum ölçeğine göre değerlendirilmesi yapıldığında babası üniversite mezunu olanların diğer alt eğitim seviyesinde olanlara kıyasla daha koruyucu istekçi bir tutum sergilediği ortaya çıkmıştır. Bu durum annelerde bir farklılık olarak ortaya çıkmaz iken üniversite mezunu babaların öğrenciler tarafından daha koruyucu yapıda oldukları anlaşılmıştır. Aydoğdu ve Dilekmen'in 2016 yayınladıkları çalışmalarında bu çalışmaya paralellik gösteren aşırı koruyucu tutum gösteren babalarda genel olarak öğrenim seviyesi yükseldikçe aşırı koruyucu tutumlarının yükseldiği belirlenmiştir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Oysaki diğer literatür araştırmalarına bakıldığında Kök ve Ünal (2018) tarafından yapılan çalışmada, baba eğitim düzeyinin anne baba tutumları ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığını ortaya konulmuştur (Kök ve Ünal, 2018). Bir başka çalışmada da baba eğitim düzeyi arttıkça demokratik anne baba tutum algısının da arttığı ancak baba eğitim düzeyi ile katılımcıların benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığı görülmüştür (Salgançak ve Kısa, 2021).

Ancak çalışmada duyguları yönetme becerileri değerlendirildiğinde baba eğitim durumu ile anlamlı bir ilişkisinin bulunamadığı görülmüştür. Alan yazında yer alan araştırmalar dikkate alındığında, bazı araştırmaların yapılan bu araştırma sonucunu desteklediği, bazı araştırmaların ise desteklemediği görülmektedir. Araştırmaya katılan çocuk sayısının bu faktörü temsil edecek nitelikte olmama olasılığından dolayı bu durum araştırma sonucunu etkilemiş olacağı söylenebilir.

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Değişimi

Çalışmada anne babanın birliktelik durumunun çocukları üzerinde göstermiş olduğu tutumu etkilemedikleri sonucu elde edilmiştir. Örnek vermek gerekirse; anne babası otoriter tutum sergileyen çocukların algıladıkları otoriterlik durumu ailelerin ayrı ya da evli olmaları onların algılarını değiştirmemektedir. Duygu yönetme becerilerinden öfke yönetiminde ise olumsuzluk kaynağı olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında aynı tespit Lawton'un 1992 yılında yapmış olduğu çalışmasında da yer verilmiştir (Lawton, 1992). Yani ailelerin parçalanmasının birbirleri ile olan bağları zayıflattığı ve bu birliktelik halinde olmama durumunun birbirleri ile olan tutum ilişkilerini bozduğunu belirtmektedirler. Bu tespit çalışma bulguları ile benzetilmektedir.

Diğer yandan çalışma ile paralellik göstermeyen bir sonuçta 2019 yılından gerçekleştirilen bir araştırmada Altıntaş ve Alkaya tarafından çekirdek aileye sahip öğrencilerin, geniş veya parçalanmış bir aileye sahip öğrencilere göre anne-babalarını daha demokratik olarak algıladıkları tespit edilmiştir (Altıntaş ve Alkaya, 2019). Bu çalışmada ise anne baba tutumu konusunda çocukların algılarında farklılıklar tespit edilmemiştir.

Gelişim problemleri sürecinde olan ergenlik dönemindeki bireylerde ilave olarak boşanma olgusuyla karşı karşıya kalma durumunun, yaşadığı duygusal yönetim becerileri ile başa çıkmakta zorlanması beklenen bir durumdur. Bu nedenle araştırmada, ebeveynleri boşanmış olan öğrencilerin, ebeveynleri boşanmamış olanlara göre sosyal sorun çözme becerisi puanlarının daha düşük olduğu düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında Derin' in 2006 yılında lise öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada ise ergenlerin ebeveynlerinin birlikte ya da boşanmış olma durumları ile karşılaştıkları sorunlarla başa çıkma becerileri

arasında farklılık olduğu saptanmış olup bu sonucun araştırmamız sonucuyla benzer olmadığı görülmektedir (Derin, 2006).

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Gelire Sayısına Göre Değişimi

Çalışmada farklı gelir düzeyine sahip bireylerin anne baba tutumlarındaki algılarında belirleyici olan bir parametre olmadığı sonucuna varılmaktadır. Çalışma bulguları ile paralellik gösteren bir çalışmada da Tetik ve Akkaya (2018) yılında yaşam kalitesinin ve aile gelir düzeyinin duygu yönetimi becerilerin üzerine herhangi bir etkisi olmadığı saptanmıştır (Tetik ve Akkaya, 2018). Aynı çalışmada anne baba tutumları arasında, demokratik, otoriter ve izin verici tutum alt boyutlarında çocuklar açısından algılarda anlamlı fark bulunmamıştır. Alpoğuz' un yapmış olduğu araştırmada (2014) ortaya koyduğu gelir düzeyi artışı ile çocukların anne babalarını daha fazla demokratik, gelir düzeyi azaldıkça daha otoriter algıladığı bulgusu ile araştırma sonucu ile tespit edilen gelir durumu-tutum ilişkisi benzer bir eğilim göstermemektedir (Alpoğuz,2014).

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Beraber Yaşanılan Kişiye Göre Değişimi

Anne baba ölçeğinin beraber yaşanılan kişiye göre değişimi incelendiğinde; ailelerin gösterdiği demokratik ve koruyucu istekçi tutum düzeyi öğrenciler tarafından daha fazla algılanmıştır. Diğer yandan otoriter tutum için ise bir farklılık oluşmadığı sonucu çıkartılmıştır. Örnek olarak yurttan yaşayanların demokratik tutum düzeyi aile ile yaşayanların demokratik tutum düzeyinden, aile ile yaşayanların koruyucu istekçi tutum düzeyi yurttan yaşayanların koruyucu istekçi tutum düzeyinden anlamlı derecede daha yüksektir. Yurttan yaşayan öğrencilere erken yaşta yüklenen sorumluluklar daha bağımsız hareket etmelerine fırsat vermektedir. Bu durum özgür ve anlık kararlar vermelerini sağlamaktadır. Artan özgüven ve özbilinç ile birlikte öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları değişmektedir.

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeğinin Anne Baba Hayatta Olma Durumuna Göre Değişimi

Çalışmada anne babası hayatta olan öğrencilerin anne baba tutum algıları ile herhangi birisi ölenlerin anne baba tutum algıları arasında fark gözlenmemiş olup aynı şekilde algılandığı sonucuna varılmıştır. Bu durum literatür sonuçları ile tezatlık gösteren bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Özçelik ve Oğuz (2018) yılındaki çalışmalarında aileye bağlılığın oldukça önemli olduğunu, genel kanının aksine ergenlik döneminde aileden yoksun yetişen ergenlerin aileye olan bağlılığını arttırıcı etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Özçelik ve Oğuz,2018). Genel beklenti anne ve babanın sağ olduğu aile ortamında çocukların kendi duygularını yönetme becerilerine olan yatkınlıklarının artacağı yönündedir. Çalışmada anne ve babanın hayatta olduğu ve olmadığı farklılığı değerlendirildiğinde bu noktada çok fazla etki olduğu saptanmamıştır. Alan yazında yer alan bu araştırmalar dikkate alındığında, bazı araştırmaların çalışmanın sonucunu desteklemediği görülmektedir. Araştırmaya katılan çocuk sayısının bu faktörü temsil edecek nitelikte olmama olasılığından dolayı bu durum araştırma sonucunu etkilemiş olacağı söylenebilir.

Anne Baba Tutum Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği Arasındaki İlişki

Çalışmada anne baba tutumlarının çocukların duygularını yönetmedeki becerileri arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmıştır. Demokratik tutum sergileyen ailelerde çocukların kendilerini sözel olarak ifade edebildiği, duygularını olduğu gibi gösterebildiği, sorunlarla başa çıkma becerilerinin daha iyi geliştiği ve öfkelerini daha rahat kontrol edebildikleri sonucuna varılmıştır ve çocukları üzerinde demokratik yapı sergilemenin bu yönden de pozitif etkileri tespit edilmiştir. Literatür çalışmalarına bakıldığında Kılıç, Var ve Kumandas (2015) yılında bu konu ile ilgili bir araştırma gerçekleştirmişlerdir ve onlarında vardığı sonuç bu çalışma ile paralellik göstermektedir. Çalışmalarında elde ettikleri sonuç demokratik tutumlara sahip anne babalar erken yaştaki yetişkinlerin duygu yönetimi becerilerini olumlu, koruyucu tutumlara sahip anne babalar ise olumsuz yönde etkilediği yönündedir. Yani ebeveynler çocuklarına karşı demokratik tutum sergilediklerinde duygu yönetimi becerileri güçlenmekte, koruyucu tutum sergilediklerinde ise duygu yönetimi becerileri zayıflamaktadır şeklinde ikinci bir sonuca varılmıştır.

Chan, Bowes ve Wyver (2009) yılındaki araştırmalarında da duygu yönetimi becerileri ebeveyn tutumları açısından değerlendirmiş ve sonuçların tartişılması aşamasında ebeveyn tutumları ile birlikte ebeveynlik stillerinin de göz ardı edilemeyeceği ortaya çıkmıştır. Demokratik ebeveynliğin duyguları ifade etme, erken yaştaki yetişkinlerin duygularıyla başa çıkma gibi boyutlardan oluşan duygu yönetimi becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğu gibi literatürde de benzer sonuçlar görölmektedir. Otoriter ebeveynlerin, çocuklarının duygularını yöneten cezalandırıcı ebeveyn uygulamalarını çok fazla kullandıkları ve ebeveynler ile çocuklar arasında hiyerarşik bir yapının ortaya çıktığı, demokratik ebeveynlerin ise daha sıcak ilişkiler kurarak çocuklarının duygularını ifade etme becerilerini daha olumlu etkilediği ortaya çıkmaktadır (Chan, Bowes ve Wyver, 2009). Bu başlıkta elde edilen sonuç çalışma ile benzerlik göstermektedir. Bir başka araştırma ise Manzeske ve Stright (2009) yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada da bulgular şu şekildedir. Koruyucu/istekli ebeveyn tutumundaki ebeveynlerin çocuklarını aşırı derecede koruduklarını ve kontrol ettiklerini ve bu şekilde erken yetişkinlik döneminde ebeveyn tutumlarını gelişimsel olarak sağlıklı bir şekilde sergileyemediklerini göstermektedir. Bu durum erken yetişkinlik dönemindeki ebeveynlerin aile üyeleri dışında başka kişilerle de temasa geçtiğini ortaya koymaktadır (Manzanke ve Stright, 2009).

Bozaslan, Genç ve Kaya'nın (2012) üniversite öğrencilerini inceledikleri çalışmalarında; demokratik tutuma sahip anne-baba çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin yüksek olduğunu belirlerken; sosyal kaygılarının, ebeveyn tutumlarını koruyucu, otoriter algılayan öğrencilerden daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Tüm bu çalışmalar elde edilen sonuçları desteklemektedir.

5.3. Öneriler

Fen Lisesi öğrencilerinin algıladığı anne baba tutumları ile duygu yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin irdelendiği çalışmada bulgular ve sonuçlardan hareket ederek araştırmacılar için şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Öğrencilerin duygu yönetimi becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişki kapsamlı bir şekilde ele alınabilir.

2. Bu çalışmanın örneklemini Çanakkale ilinde bulunan Fen Liselerine devam eden 9. ve 12. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılacak olan çalışmalar Türkiye'nin farklı şehirlerindeki fen lisesi öğrencilerinden oluşan daha büyük örnekleme farklı yaş gruplarını içeren öğrencilerle gerçekleştirilebilir.

3. Duyguları yönetme beceri eğitiminin ön plana alındığı deneysel bir çalışma yapılarak beceri eğitiminin duygu yönetimi üzerindeki etkisi araştırılabilir.

4. Bu çalışmada nicel yöntemler ve tarama modeli kullanılmıştır. Nitel yöntemler de dahil edilerek yeni araştırmalar yapılabilir.

Yöneticiler için şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Araştırma sonucunda kızların duygu yönetimi becerileri erkeklere göre daha düşük bulunmuştur. Bu durumda okul psikolojik danışmanlarına, duygu yönetimine yönelik hazırlayacakları çalışmaları planlarken, kız öğrencilerin bu durumlarının göz önünde bulundurmaları önerilebilir.

2. Araştırmada özellikle eğitim düzeyi yüksek aile tutumlarının öğrencilerin üzerindeki etkisi görülmüştür. Bu nedenle psikolojik danışmanlar, bu ebeveynlere yönelik olarak literatür çalışmalarının da dikkate alındığı MEB ile iş birliği içerisinde eğitim seminerleri ve grup çalışmaları düzenleyebilir.

3. 12.sınıf düzeyindeki öğrencilerin olumsuz bedensel tepkileri kontrol becerilerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durumu oluşturan alt nedenler belirlenip, beceri artırıcı MEB ile iş birliği içerisinde eğitimler düzenlenebilir.

4. Öğrencilerin duygu yönetimi becerilerini geliştirmeleri için bu konuda gençlerde farkındalık oluşturmaya yönelik MEB destekli çeşitli eğitim programları talep edebilir.

5. Duyguların keşfine ve farkındalığına yönelik informal ortamlar oluşturulabilir. Öğretmen ve öğrenci etkileşimi formal olmayan ortamlarla daha olumlu ve istendik yönde

artırılabilir. Bu sayede oluşturulacak örgüt kültürü örgütsel bağlılığının artmasına yardımcı olabilir.

6. MEB ve üniversiteler tarafından planlanan duyguları yönetme becerileri üzerine uygulama eğitimleri kapsamında müfredat programlarının oluşturulması ve okullarda uygulanması talep edilebilir.

7.Ebeveynlerin olumlu tutum geliştirilmesi ile ilgili ailelere yönelik sistemli ve planlı programlar ve hizmet içi ebeveyn eğitimleri talebinde bulunabilir. Eğitim örgütünün bir paydaşı olarak anne ve babanın doğru tutumu kazanması örgüt atmosferini olumlu yönde etkileyebilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, S, (2011). 9. Sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aldao, A. (2013). The future of emotion regulation research: Capturing context. *Perspectives on Psychological Science*, 8(2), 155-172.
- Altan. S. (2020). Karar alma sürecinde duyguların rolü ve etkileri. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 6(2). 52-65.
- Alpoğuz, D.U. (2014). Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Altıntaş, H. ve Alkaya, S. (2019). Parental attitudes perceived by adolescents, and their tendency for violence and affecting factors. *Journal of interpersonal violence*, 34(1), 200-216.
- E., ve Humphrey, R. H. (1993). Emotional labor in service roles: the influence of identity. *Academy of Management Review*, 18(1), 88-115.
- Avcı, N. (2014). Okul müdürlerinin duygu yönetimi yeterliklerinin çeşitli değişkenlerle incelenmesi ve kişilik özellikleri ile ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Ayas, T., ve Horzum, M. B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39).
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma*. (3. baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Barnes, N. ve Olson, D. (1985). Parental-adolescent communication and the circumplex model. *Child Development*, 56: 438-447.
- Barutçugil, İ. (2002). *Duyguların yönetimi*, İstanbul: Kariyer Yayınları.
- Basım, H. N. ve Beğenirbaş, M. (2012). Çalışma Yaşamında Duygusal Emek: Bir Ölçek Uyarlama Çalışması. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 19 (1), 77-90.
- Benakay, E. E. (2021). Ergenlerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile öfke kontrolü arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Borgna, E. (2013). *Ruhun yalnızlığı*, (Çev. M. M. Çilingiroğlu). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bozaslan, H., Genç, G. ve Kaya, A. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Brotheridge, C. M., ve Grandey, A. A. (2002). Emotional Labor and Burnout: Comparing Two Perspectives of “People Work”. *Journal of Vocational Behavior*, 60(1), 17-39.
- Büyükyılmaz, O. ve Özer, H. G. (2021). Restoran Çalışanlarının Duygusal Emek Davranışı Üzerinde Örgütsel Desteğin Etkisi ve Örgütle Özdeşleşmenin Aracılık Rolü. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 28 (2) , 355-375.
- Calkins, S. D. ve Hill, A. (2007). Caregiver influences on emerging emotion regulation. *Handbook of emotion regulation*, 229-248.
- Chan, S. M., Bowes, J., ve Wyver, S. (2009). Parenting style as a context for emotion socialization. *Early Education and Development*, 20(4), 631-656.
- Cole, P. M., Martin, S. E. ve Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child development*, 75(2), 317-333.

- Çeçen, A.R. (2002). Duyguları yönetme becerileri eğitim programının öğretmen adaylarının duyguları yönetme becerileri üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Çeçen, A.R. (2013). Duygular insan yaşamında neden vazgeçilmez ve önemlidir? *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*; Yıl: 2002 Cilt: 9 Sayı: 9.
- Çeçen, A. R. (2006). Duyguları yönetme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 101-113.
- Çoruk, A. (2012). Yönetim süreçleri açısından yöneticilerin duygu yönetimi davranışları. Yayınlanmamış doktora tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Demir, G. (2013). Kişilerarası iletişiminde duygu yönetiminin rolü: öğretmen-öğrenci iletişimi üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Derin, R. (2006). İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin problem çözme becerileri ve denetim odağı düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Diefendorff, J. M., Croyle, M. H. ve Gosserand, R. H. (2005). The dimensionality and antecedents of emotional labor strategies. *Journal of Vocational Behavior*, 66(2), 339-357.
- Doğan, S. ve Demiral, Ö. (2007). Kurumların başarısında duygusal zekânın rolü ve önemi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14 (1), 209-230.
- Dokuyan, M. (2016). 12. sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-21.
- Dökmen, Ü. (2005). *İletişim Çatışmaları ve Empati. (31.Basım)* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Edling, S. (2012). The paradox of meaning well while causing harm: A discussion about the limits of tolerance within democratic societies. *Journal of Moral Education*, 41(4), 457-471.
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L. ve Eggum, N. D. (2010). Emotion-related self-regulation and its relation to children's maladjustment. *Annual review of clinical psychology*, 6, 495-525.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Fox, N. A., & Calkins, S. D. (2003). The development of self-control of emotion: Intrinsic and extrinsic influences. *Motivation and emotion*, 27(1), 7-26.
- Gençtan, E. (1988). *Çağdaş Yaşam Ve Normaldışı Davranışlar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gerdes, H., & Mallinckrodt, B. (1994). Emotional, social, and academic adjustment of college students: A longitudinal study of retention. *Journal of Counseling & Development*, 72(3), 281-288.
- Goleman, D. (2019). *Duygusal Zekâ Neden IQ'dan Daha Önemlidir*, (Çev. B. Seçkin Yüksel) İstanbul: Varlık Yayınları.
- Grandey, A. (2003), When the show must go on: surface acting and deep acting as determinants of emotional exhaustion and peer-rated service delivery, *Academy of Management Journal*, 46, 86-96.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: an integrative review. *Review of general psychology*, 2(3), 271.
- Kahraman, Ö. ve Gökşen, E. (2021). Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile mizaç özellikleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 2 (3), 13-23.
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Journal of Social Science*, 55, 22.

- Kervancı, F. (2008). Büro çalışanlarının duygu yönetimi yeterlilik düzeylerinin geliştirilmesinde duygu yönetimi eğitimi programının etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kilic, S., Var, E. C. ve Kumandas, H. (2015). Effect of parental attitudes on skills of emotional management in young adults. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 191, 930-934.
- Kök, E. E., ve Ünal, F. (2018). Ebeveynlerin çocukları ile ilişkilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1437-1446.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı, uygulamalar kuramlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). Anne-Baba Tutumları Ölçeği. Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı (Ed.). PDR'de kullanılan ölçekler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Langelier, C. A. (2006). *Duygu Yönetimi Beceri Çalışma Kitabı*, (Çev. M. Bilgin ve R. Çeçen) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Laosa, L. M. (1982). School, occupation, culture and family: The impact of parental schooling on the parent-child relationship. *Journal of Educational Psychology*.
- Lawton, E. (1992). The Quality of Parent-Adult-child Relationship and Family structure. *Dissertation Abstrat International*, 3446-67.
- Merkit, N. (2016). Sigmund freud'da uygarlığın temel dinamikleri ve birey üzerindeki etkisi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 123-140.
- Nastasa, L. E., ve Sala, K. (2012). Adolescents' Emotional Intelligence and Parental Styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 33, 478-482.
- Ochsner, K. N. ve Gross, J. J. (2005). The cognitive control of emotion. *Trends in cognitive sciences*, 9(5), 242-249.

- Oskay, G. (1990). Değer yargılarından kaynaklanan anne baba ergen çatışmasının sosyo ekonomik ve benzeri değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 83.
- Özçelik, A. Ö. ve Oğuz, F. (2018). Ergenlerde algılanan anne baba tutumu ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58).
- Özel, M. (2009). Ergenlerin denetim odaklarına ve algıladıkları ebeveyn çocuk yetiştirme tutumuna göre karar verme biçimlerinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztekin, A. (2006). Ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin duygusal zeka becerilerini okul yönetiminde kullanma düzeylerinin değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Ruck, M. D., Abramovitch, R. ve Keating, D. P. (1998). Children's and adolescents' understanding of rights: Balancing nurturance and self-determination. *Child Development*, 69(2), 404-417.
- Salgançak, L. ve Kısa, C. (2021). Determining the relationship between high school students' perceived parental authority styles and self-esteem. *Psychology Research on Education and Social Sciences*, 2(1), 43-54.
- Sayar, K (2022, 6 Temmuz). Başkalarını Anlama Sanatı. Erişim adresi: <https://kemalsayar.com/insana-dair/sosyal-empati-baskalarini-anlama-sanati>
- Seçer, Z. (2017). Sosyal olarak yetkin okul öncesi çocukların duygu düzenlemeleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1435-1452.
- Akkaya, S. (2008). Ortaöğretim (Lise) öğrencilerinde rekabetçi tutum ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki düzeyi. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Shah, M. (2008). Percieved Emotional Intelligence and Ways of Coping among Students. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*.
- Tetik, S., ve Akkaya, B. (2018). Üniversite gençlerinin duygu yönetimi becerileri üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(4), 99-121.
- Töremen, F. ve Çankaya, İ. (2008). Yönetimde etkili bir yaklaşım: Duygu yönetimi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 1(1).
- Toktamış, A. (2008). Erinlik dönemi öğrencilerin ebeveyn tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tunç, A., ve Tezer, E. (2006). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 37-44.
- Turan, N. (2018). Çalışma mutluluğu: kavram ve kapsam. *Bursa Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37(1), 169-212
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türkdoğan, T. (2010). Üniversite öğrencilerinde temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin öznel iyi oluş düzeyini yordamadaki rolü. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Ulaş, H. A., Epçaçan, C., Sökmen, Y. ve Yasul, A.F. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öz Denetim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (15)134-148.
- Ünüvan, A. (2007). Lise öğrencilerinin algıladıkları anne ve baba tutumları ile kendine saygı düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yan, İ. (2008). Duygu-Zekâ İlişkisi ve Duygusal Zekânın Yöneticiler Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

- Yaprak, B. (2007). İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yavuzer, H. (1997). Ana-baba-çocuk (27. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaylacı, G. Ö. (2008). *Kariyer yaşamında duygusal zeka*. İstanbul: Hayat.
- Yenihayat, T. (2011). Üniversite öğrencilerinin kimlik statüleri, kişilik özellikleri ve algıladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşil, A. (2018). Örgütlerde Değişimin Önemi Ve Değişim Yönetimi Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme . *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi* , 4 (5) , 307-323.
- Yeşilkayalı, E. ve Demirtaş, V. Y. (2016). Ebeveynlerin Çocuk Haklarına Yönelik Tutumları İle İlköğretim Öğrencilerinin Ahlaki Olgunlukları Arasındaki İlişki . *Toplum ve Sosyal Hizmet* , 27 (1) , 41-64 .
- Yurtsever, M. (2009). Ebeveyn çocuk hakları tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve anne babaların çocuk haklarına yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EK 1
KURUM İZİN FORMU

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-60305806-44-41679324
Konu : Anket Çalışması (Sevcan DEMİR)

20.01.2022

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ÇANAKKALE

İlgi :Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 11/01/2022 tarihli ve 2200007027 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Sevcan DEMİR'in, "Fen Lisesi Öğrencilerinin Duygu Yönetimi Becerileri İle Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Alguları Arasındaki İlişki" konulu tez çalışması kapsamında anket/ölçek çalışmasının , 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında, Çanakkale Ayvacık, Biga, Çan, Gelibolu, Merkez ilçedeki resmi fen lisesi öğrencilerine covid-19 tedbirlerine uyularak denetimi ilgili okul/kurum müdürlüğünde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre yüz yüze eğitimin devam etmesi halinde yüz yüze, uzaktan eğitimin devam etmesi durumunda çevrimiçi (online) yapılma isteği, Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olurlarınıza arz ederim.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Sevcan DEMİR
Kurumu / Üniversitesi	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
Araştırma yapılacak iller/ilçeler	Çanakkale Ayvacık,Biga,Çan,Gelibolu,Merkez İlçe
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Resmi Fen Lisesi Öğrencileri
Araştırmanın konusu	"Fen Lisesi Öğrencilerinin Duygu Yönetimi Becerileri İle Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Algıları Arasındaki İlişki"
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Tez Çalışması
Veri Toplama Araçları	Anket/Ölçek Soruları
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	Resmi Fen Lisesi Öğrencileri
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Çalışma sonuçlarının Çanakkale Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Hizmetleri Bölümüne gönderilmesi şartıyla,2021-2022 Eğitim Öğretim Yılında Çanakkale Ayvacık,Biga,Çan,Gelibolu,Merkez ilçesindeki resmi fen lisesi öğrencilerine "Fen Lisesi Öğrencilerinin Duygu Yönetimi Becerileri İle Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Algıları Arasındaki İlişki" konulu tez çalışmasının covid-19 tedbirlerine uyularak,denetimi ilgili okul/kurum müdürlüğünde olmak üzere,kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre yüz yüze eğitimin devam etmesi halinde yüz yüze, uzaktan eğitimin devam etmesi durumunda online yapılması Komisyonumuzca uygun görülmüştür.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı:	

KOMİSYON

17/01/2022

EK 2
KİŞİSEL BİLGİ FORMU

**FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN DUYGU YÖNETİMİ BECERİLERİ İLE
EBEVEYN TUTUMLARINA İLİŞKİN ALGILARI**

Sizi "Fen Lisesi Öğrencilerinin Duygu Yönetimi Becerileri İle Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Algıları" başlıklı akademik bir çalışmaya davet ediyoruz. Sizden istenen, bu cümlelerde bulunan ifadelerden size uygun olan seçeneğini işaretlemenizdir. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Önemli olan sizin görüş ve duygularınızdır. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacak bir başka kişiye gösterilmeyecektir. Ayrıca cevaplarınız kişisel olarak değerlendirilmeyecek, araştırmaya katılan tüm öğrencilerle birlikte bir bütün olarak değerlendirilecektir. Anketlerde yer alan soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bu nedenle yanıtlarınızı verirken mantığınızdan çok duygularınıza kulak vermeyi unutmayınız. Kararsız kaldığınız durumlarda bile sadece bir seçeneği işaretleyiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahiptir.

Sevcan DEMİR

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: 1- () Erkek 2- () Kadın
2. Kaç kardeşiniz? 1- () Tek çocuğum 2- () 2 kardeşiz 3- () 3 kardeşiz 4- () 4 ve veya daha fazla kardeşiz
3. Yaşınız: 1- () 15 2- () 16 3- () 17 4- () 18
4. Hangi sınıf seviyesindeyiz: 1- () 9. Sınıf 2- () 12. Sınıf
5. Annenin Eğitim Düzeyi: 1- () Okur yazar değil 2- () Okur yazar 3- () İlkokul 4- () Ortaokul 5- () Lise 6- () Üniversite 7- () Yüksek Lisans ve Üzeri
6. Babanın Eğitim Düzeyi: 1- () Okur yazar değil 2- () Okur yazar 3- () İlkokul 4- () Ortaokul 5- () Lise 6- () Üniversite 7- () Yüksek Lisans ve Üzeri
7. Anne ve babanızın evlilik durumu? 1- () Evliler 2- () Boşandılar
8. Anne ve babanız hayatta mı? 1- () ikisi de hayatta 2- () annem sağ babam hayatta değil 3- () babam sağ annem hayatta değil 4- () ikisi de hayatta değil
9. Ailenizin gelir düzeyi nasıldır? 1- () çok kötü 2- () kötü 3- () orta 4- () iyi 5- () çok iyi
10. Kiminle birlikte yaşıyorsunuz? 1- () aile 2- () arkadaş 3- () yurt 4- () yalnız
11. Evde kendinize ait bir oda var mı? 1- () var 2- () yok
12. Ailede en çok kiminle birlikte vakit geçirirsiniz? 1- () anne 2- () baba 3- () kardeş 4- () akraba

13. Akşam yemekleri ailenin hep beraber katılımıyla mı yenir? 1-() evet 2-() hayır

14. Size göre yakın ilişki nedir? 1-() sırdaş olmak 2-() birlikte eğlenceli vakit geçirmek 3-() birbirine destek olmak 4-() uyumlu olmak 5-() birinden hoşlanıyor ilgi duyuyor olmak

EK 3

IV

DUYGULARI YÖNETME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ

DUYGULARI YÖNETME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ

		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Uygun Değil	Bana Kısmen Uygun	Bana Çok Uygun	Bana Tamamıyla Uygun
1.	Öfkelendiğim zaman başkalarından çok kendime zarar veririm.	1	2	3	4	5
2.	Olumsuz duygularıyla genelde iyi bir biçimde başa çıkabildiğime inanıyorum.	1	2	3	4	5
3.	Yakın hissettiğim birisine dahi duygularımı açılmak benim için zordur.	1	2	3	4	5
4.	Duygusal olarak yakın kişilere (anne-baba, sevgili, kardeş, arkadaş vb.) seni seviyorum demekle zorlanırım	1	2	3	4	5
5.	Olumsuz duygular yaşadığımda vücudumda birtakım belirtiler (baş ağrısı, tansiyon, mide ağrısı, kalp çarpıntısı vb.) ortaya çıkar.	1	2	3	4	5
6.	Çok kolay öfkelenen biriyim.	1	2	3	4	5
7.	Yeniden dünyaya gelsem duygularımı daha rahat ifade eden biri olmak isterdim	1	2	3	4	5
8.	Olumsuz da olsa duygularımı kabul etmekte güçlük çekmem.	1	2	3	4	5
9.	Yakın çevremdeki kişiler duygularımı rahatça ifade edemediğimi söylerler	1	2	3	4	5
10.	Yaşadığım olumlu ve olumsuz olaylar karşısında bedenimdeki değişimlere ve neler hissettiğime yeterince kulak veririm	1	2	3	4	5
11.	Çevremdeki insanların psikolojik durumlarından duygusal olarak çok çabuk etkilenirim.	1	2	3	4	5
12.	Sohbet ettiğim insanlardan herhangi birisinin bana ilgi duyduğunu hemen farkedebilirim.	1	2	3	4	5
13.	Çok az kaygılandığımda bile uyku düzenim bozulur.	1	2	3	4	5

14.	Öfkeli olduğimde çevremdeki eşyalara nesnelere zarar veririm.	1	2	3	4	5
15.	Gerçek duygularımı daha çok içimde saklar, dışarıya farklı görünmeye çabalarım.	1	2	3	4	5
16.	Bir kişi ya da olayla ilgili olumlu duygularımdan çok olumsuz duygularımı ifade ederim.	1	2	3	4	5
17.	Yaşadığım olayları mantığım ve duygularımı gözönüne alarak değerlendiririm.	1	2	3	4	5
18.	Benim için başkalarının duyguları benimkinden daha değerli ve önemlidir.	1	2	3	4	5
19.	Bazı duygularım bana acı verse bile onların beni geliştirdiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
20.	Kendimi gerçekten mutlu hissettiğimde bile kolaylıkla üzgünmüş gibi davranırım.	1	2	3	4	5
21.	Kaygılı ve gergin olsam bile soğukkanlılığımı korumakta oldukça başarılıyım.	1	2	3	4	5
22.	Öfkemi ifade ederken karşımdakini kırarım/incitirim.	1	2	3	4	5
23.	Kendi duygularımdan söz ederken karşımdakilern yüzüne bakmakta zorluk çekerim.	1	2	3	4	5
24.	Herkes tarafından sevilmem gerektiğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
25.	Duygusal olarak yakın hissettiğim insanlara bile kolaylıkla dokunamam.	1	2	3	4	5
26.	Beni olumsuz etkileyen bir olay sonrasında o andaki aşırı tepkilerimi kontrol edebilirim.	1	2	3	4	5
27.	Duygularımı yalın ve anlaşılır bir biçimde ifade etmekte güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
28.	Gerçek duygularımı açıkladığımda karşımdakinin bana acıyacağını düşünürüm.	1	2	3	4	5

EK 4

ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Anne-Baba Tutum Ölçeği

Açıklama: Lütfen aşağıdaki ankette yer alan her bir maddeyi dikkatlice okuyarak, size en uygun gelen seçeneği 5 aralıklı ölçek üzerinden "1=hiç uygun değil, 5=tamamen uygun" şeklinde işaretleyiniz.

		Hiç Uygun Değil	Az Uygun	Kısmen Uygun	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1	Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	1	2	3	4	5
2	Çok yönlü gelişmem için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	1	2	3	4	5
3	Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	1	2	3	4	5
4	Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	1	2	3	4	5
5	Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	1	2	3	4	5
6	Arkadaşlarımı eve çağırma izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranır.	1	2	3	4	5
7	Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.	1	2	3	4	5
8	Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söyler.	1	2	3	4	5
9	Bana hukmetmeye çalışır.	1	2	3	4	5
10	Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.	1	2	3	4	5
11	Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	1	2	3	4	5
12	Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranır.	1	2	3	4	5
13	Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	1	2	3	4	5
14	Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.	1	2	3	4	5
15	Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	1	2	3	4	5
16	Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	1	2	3	4	5
17	Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirir.	1	2	3	4	5
18	Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	1	2	3	4	5

19	Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürürevde yalnız kalmamdan kaygılanır.	1	2	3	4	5
20	Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	1	2	3	4	5
21	Küçük yaşından itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.	1	2	3	4	5
22	Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır, parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	1	2	3	4	5
23	Benim gibi bir evladı olduğu için kendini rahatsız hissettiğini sanıyorum.	1	2	3	4	5
24	Okulda başarılı olmama konusunda beni zorlar, kırık not aldığımda cezalandırır.	1	2	3	4	5
25	Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanır.	1	2	3	4	5
26	Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.	1	2	3	4	5
27	Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	1	2	3	4	5
28	Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiğini inanmaktadır.	1	2	3	4	5
29	Ona yaklaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.	1	2	3	4	5
30	Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşmamıştır.	1	2	3	4	5
31	Gelişimim konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	1	2	3	4	5
32	Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	1	2	3	4	5
33	Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	1	2	3	4	5
34	İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.	1	2	3	4	5
35	Gelişimim ilgili konularda tutucu olduğundan yanında bu konulara ilgi gösteremem.	1	2	3	4	5
36	Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.	1	2	3	4	5
37	Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	1	2	3	4	5
38	Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazık davranır.	1	2	3	4	5
39	Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	1	2	3	4	5
40	Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	1	2	3	4	5

EK 5
ETİK KURUL İZİNİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Bilimsel Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2100238478
Konu : Başvuru İncelenmesi

10.12.2021

Sayın Sevcan DEMİR

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğumuz 2021-YÖNP-0880 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 09.12.2021 tarih ve 21/14 sayılı karar aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:14- Sevcan DEMİR'in sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Fen Lisesi Öğrencilerinin Duygu Yönetimi Becerileri ile Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Algıları Arasındaki İlişki" başlıklı araştırmasının, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelere uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

EK 6
ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ

<p> sevcan demir 4 Oca</p> <p>Prof.Dr.A E:</p> <p>Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Dr.Öğr.Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR danışmanlığında "Fen Lisesi Öğrencilerinin Duygu Yönetimi Becerileri İle Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Algıları Arasındaki İlişki" isimli tez araştırmamda 'Duygu Yönetimi Becerileri' ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Bu ölçeği kullanmam için izninizi rica ediyorum. İyi çalışmalar dilerim.</p>	<p style="text-align: center;">Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği Kullanım İzni</p> <p style="text-align: right;">4 Oca</p> <p>Merhaba Sevcan Demir,</p> <p>İstediğiniz ölçeği ekli dosyada olarak gönderiyor, iyi çalışmalar diliyorum. Başarılar</p>
--	--

30.10.2021
sevcan demir
Sayın Sevcan Demir
Araştırmanızda Ana-Baba Tutumları Ölçeğini kullanabilirsiniz. Çalışmalarınızda başarılar dilerim
26 Ekim 2021 Salı 15:26:01 GMT+3 tarihinde, sevcan
Sayın Prof.Dr. Y K
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Dr.Öğr.Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR danışmanlığında "Fen Lisesi Öğrencilerinin Duygu Yönetimi Becerileri İle Ebeveyn Tutumlarına İlişkin Algıları Arasındaki İlişki" isimli tez araştırmamda 'Anne Baba Tutum' ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Bu ölçeği kullanmam için izninizi rica ediyorum. İyi çalışmalar dilerim.